

DRUŽINSKI TEDNIK

Leto XVI.

V Ljubljani, 22. junija 1944.

Št. 25 (762)

Bliže je srajca kakor suknja.

Slovenski rek

»DRUŽINSKI TEDNIK«
Izhaja ob četrtkih. Uredništvo in
uprava v Ljubljani, Miklošičeva 14/III.
Poštni predal št. 253. Telefon št. 33-32.
Račun poštne hranilnice v Ljubljani
št. 15.393. — Rokopisov ne vračamo,
nefrankirani dopisov ne sprejemamo. Za
odgovor je treba priložiti 2 liri v znakah.

NAROČNINA
1/2 leta 10 lir, 1/4 leta 20 lir,
vse leto 40 lir. — V tujini
64 lir na leto. — Naročnino
je treba plačati vnaprej.

CENE OGLASOV
V tekstem delu: enostopenjska petstena vrsta
ali njen prostor (višina 8 mm in širina
55 mm) 7 lir; v oglašnem delu 4.50 lire.
V dvostranskem tisku cene po dogovoru. —
Notice: vrstica 7 lir. Mali oglasi:
1 : beseda 0.50 lire. Oglasi davek povsod
še posebej. Pri večkratnem naročilu popust.

Kdor streže našemu narodu
po življenju, ne more biti naš
prijatelj — naj se že imenuje
boljševik ali Rus, Američan ali
Anglež.

Iz današnjega uvodnika.

DVA TEDNA PO IZKRCANJU V NORMANDIJI

Pomlad 1944/III*

Dinamitni meteorji — nemški odgovor na invazijo

Popoln uspeh strnjene obročne nemške obrambe. — Razočaranje angloameriških strategov

Če na splošno presodimo položaj, ki
je nastal na zahodnem bojišču po štirin-
aistih dneh, odkar se je ob obali
Francije začela invazija, moramo ugo-
toviti, da je Angloameričanom sicer
uspela prva faza, to se pravi, posrečilo
se jim je izkrcati in postaviti na več
mestih mostičke, vendar jim ni uspelo,
da bi svoja ozka mostička izdatno po-
vedali in jih zvezali med seboj v or-
ganski celoti. Nemški obrambni od-
delki so namreč kljub hudemu sovraž-
nikovu pritisku ustvarili ob obali
enotno strnjeno bojno črto, ki kakor
železen obroč oklepa posilne izkr-
canih angloameriških čet.

Nemškega vrhovnega poveljstva
angloameriški napad na francosko obalo
ni presenetil. O tem zgovorno priča
dejavstvo, da so invazije čete doživle
v Normandiji sprejem, kakršnega ang-
loameriški strategji najbrže niso pri-
čakovali. Čeprav so namreč vrgli v
boj veliko množico vojaštva in voje-
nega materiala, se jim po štirinajstih
dneh ni posrečilo priti dosti dalje,
kakor so bili v prvih dneh. Anglo-
američani se kljub silnim naporom
in ogromnim izgubam niso mogli do-
sle polasti niti enega pravega pri-
stanišča, ki bi jim omogočilo hitrejši
in varnejši izkrcavanje ljudi in ma-
teriala.

Pretekli petek je na angloameriško
javnost vzbudila novo orožje, ki so
ga Nemci vrgli v boj in ki sovražniku
nedvomno prizadeja velike škrlbi.
»Letala brez posadke ali »dinamitni
meteorji«, kakor imenujejo te letalske
robove, povzročajo namreč razdeljanje
karkršnih dosele Londonu ni bilo
varen. Zato je razumljivo, da se je
angleška vlada odločila, da bo narlo
izkazala London in ne atere kraje v
južni Angliji. Pred tem letalskim
robovi, ki izpremeje v razvaline cele
bloke hiš, ne dajejo namreč zaščite
niti najboljše zaklonišča in se London-
čani nikjer več ne čutijo varne — tem
manj, ker sprito nezasišane hitrosti
»meteorjev« (zato jih tudi nekateri
tako imenujejo) alarmu skoraj pri-
priči sledi detonacija.

Bila pa teh prvih štirinajstih dni,
odkar poteka invazija, torej kaže, da
je nemška obramba temeljito preki-
zala načrte angloameriških strategov,
ki si še zmerom zamažali boljšo glavo,
kakor bi prodrli v globino, da si ust-
varijo izhodisce za nadaljnji naskok na
evropsko celino.

Izredno velike sovražnikove izgube v Normandiji

Führerjev glavni stan, 20. jun. Vro-
hovno poveljstvo oboroženih sil po-
roča:

Boji v Normandiji so bili včeraj za
sovražnika izredno polni izgub. Na
področju med Tillyem in Livryjem
je poskušal na široki črti z močnimi
pehotnimi in oklopniškimi silami pre-
dreti naše posilne. Vsi napadi so
se izjalovili. Jugozahodno od Tillyja
simo pri tem neki sovražni batalion
popolnoma uničili. Slab batalion pa
ujeli.

Na polotoku Cherbourg ni prišlo do
nikakih večjih bojev. Sovražnik je ol-
paval le z oklopniškimi izvidnimi si-
lami južno fronto trdnjave Cherbourg.

Področje Londona je še nadalje pod
našim močnim ognjem.

Obalne baterije vojske in mornarice
so pred polotokom Cherbourgom pri-
silile več sovražnikovih ladij k umiku.

Dalnostrelne baterije vo-
jne mornarice so v pretekli
noči v Rokavskem prelivu
zažgale s svojimi izstrelki
več ladij iz neke sovražni-
kove spremnlave, ki je plula
proti zahodu.

Letalstvo je tudi v pretekli
noči uspešno napadlo zbra-
lišče ladij pred mostičem.
Mnogostevilni bombni za-
detki so povzročili opazovane
težke izgube.

Pri že javljenem napadu
nemških oddelkov borbenih
letal v noči z 18. na 19. ju-
nija smo po končnih poro-
čilih potopili še dva nadal-
nja trgovinska parnika z
18.000 tonami in neki ruš-
ilec. Razen tega smo težko
poškodovali neki nadaljnji
rušilec, neko petrolejsko ladijo
z 8.000 tonami in neki to-
vorni parnik s 7.000 tonami.

Pri tem se je posebno iz-
kazala neka letalska divizija
pod vodstvom generalnega
majorja Kortaja.

Nad prednostmi ter nad
zasedenimi zahodnimi po-
ročji smo včeraj sestrelili 29
sovražnikovih letal.

Stevilno slaba posadka
oloka Elbe je nadaljevala
tudi včeraj v severozhod-

nem delu oloka ogorčeno borbo
proti številno mnogo nadmočnemu so-
vražniku ter mu prizadejala natežje
izgube. V pretekli noči smo jo prepe-
li na celino.

V srednji Italiji so se tudi včeraj
nadaljevali močni sovražnikovi napadi,
ne da bi mu pri tem uspelo doseči
pričakovani predor. Posebno ogorčeni
so bili boji na področju Perugie, kjer
je sovražnik prodiral proti našim po-
stojankam z močnimi pehotnimi in
oklopniškimi napadalnimi skupinami.
Sovražnikovi napadi so se zaradi proti-
napadov naših čet ustavili.

Z vzhoda ne poročajo razen o uspeš-
nih krajevnih obrambnih bojih jugo-
vzhodno od Vitebska o nikakem bo-
jem delovanju.

Lahke nemške pomorske sile so po-
škodovale v Finskem zalivu dva so-
vetska hitra bojna čolna.

Zaščitne ladje vojne mornarice so
sestrelile pred Karelsko ozino 5 so-
vetskih bombnikov.

**Iz vojnih poročil nemškega vrhov-
nega poveljstva v preteklem tednu:**

London in zunanje okraje mesta že
več dni obstreljujejo z novimi raz-
strelivi natežnega kalibra. V mestu
so nastali obširni požari in razdeljanja.

V Normandiji je v zadnjih dneh sre-
dišče bojev potekalo na področju
St. Sauveur—Le Vicomte. Tu se je so-
vražnik posrečilo z pomočjo tonišča
in letalstva prodreti naše zaščitne po-
stojanke in doseči zahodno obalo pol-

Velik uspeh novega nemškega orožja

Letalski robovi razdirajo cele bloke hiš. — 25 metrov široki lijak

Zeneva, 18. jun. V južno Anglijo je
priletelo včeraj popoldne neko letalo
brez posadke. Kakor poroča agencija
»United Press«, so ljudje opazili velik
plamen, ki je izhajal iz repa tega leta-
la. Ko je ugasil, je robot padel na
tla ter eksplodiral, pri čemer je po-
škodoval več okoljskih hiš ter ubil pet
ljudi. V neko mesto sta treščili v raz-
dobi 15 minut na različnih krajih
dve taki letali. Eno je padlo sredi
med hiše, ki jih je dočela porušilo,
nekoliko bolj oddaljena poslopja pa
močno poškodovale. Drugo letalo je
izpremenilo štiri hiše v razvaline ter
množico drugih tako poškodovalo, da
bivanje v njih ni več mogoče.

Berlin, 19. junija. Kakor je izvedel
mednarodni poročevalski urad, so do-
sedanja poročila pokazala, da prvi
uspehi novega nemškega orožja daleč
prekašajo vsako pričakovanje. Poročila
trde, da povzročajo »letala brez po-
sadke« na področju Londona velikans-
ka razdeljanja. Tako je neko takšno
letalo pristalo v okoliskem mestnem
področju ter pri tem ko je eksplodir-
ovalo, izvrtlo 25 metrov širok in več
metrov globok lijak.

Amsterdam, 19. jun. Kakor je ob-
javila agencija Reuter, so letala brez
posadke v soboto zvečer iznova prile-
tela nad južno Anglijo. Letala so zelo
nizko let v več valovih. Mnogo letal
se je moralo prebiti skozi močno proti-
letalsko obrambo. Ko se je zmrčilo,
so tudi protiletalske obalne baterije
spet ostro streljale na nadaljnja taka
letala.

Berlin, 19. jun. V Rouenu so opazili
ogromne požare na angleški južni
obali. Kljub oddaljenosti približno 200
km se je jasno videl odsev požarov
na morju. Nebo nad angleško obalo je
žarelo v rumenoređi barvi.

oloka Cherbourg pri Barneville-sur-
Mer. Južno in severno od tega
področja so naše čete zajele sovraž-
nikovo prodiranje. Sovražnikovo mo-
stišče vzhodno od Orne smo zžigali, na
obeh straneh Tillyja pa odbili vse
angloameriške napade. Pri St. Lōu se
nadaljuje hudi boj. Našim četam se
je tu posrečilo zajeti neki vdor.

Naše mornariške obalne baterije so
zahodno od polotoka Cherbourg po-
škodovale neki sovražni rušilec.

Na otoku Elbi so se morale naše
čete zaradi sovražnikove premoči
umakniti v severovzhodni del otoka.
Tam zadajajo Angloameričanom ob-
čutne izgube.

Na odseku od Grosseta do Perugie
bijejo naše čete s sovražnikom izredno
hude boje. Sovražnik je s strničnimi
silami ves dan napadal, vendar ni
dosegel uspehov. Jugozahodno in južno
od Perugie smo iz bližine odbili vse
napade sovražnih oklopnikov.

Na vzhodnem bojišču ni bilo večjih
bojev. Sovjetski napadi v Karpatskem
predorju, ob Bereznici in na obeh
straneh Vitebska so se izjalovili.

Nemška bojna letala so 18. t. m.
ponoči napadla sovražnikovo železni-
sko križišče Sarni. Povzročila so ve-
like požare in eksplozije.

Severnoameriški bombniki so bom-
bardirali več mest v severozahodni
Nemčiji. Zlasti so prizadela mesta
Hamburg, Bremen, Hannover in We-
sermünde. Naše protiletalsko tonišče
je sestrelilo 16 napadalnih letal.

Stockholm, 20. jun. »Aftonbladet«
beleži v poročilu iz Londona: »Pri-
znati moramo, da je postalo spanje
Angležev, da se mijo izrazimo, precej
nemirno.« »Aftonbladet« pa poroča, da
so od sobote zvečer takoj po nastopu
mraka pričeli vsi noč do zgodnjih
jutrnih ur deževati in Londonu novi
nemški izstrelki. Vojški strokovnjaki
lista razpravljajo o izdelavi novega nem-
škega izstrelka ter pripominjajo, da je
pomnilo novo nemško orožje za An-
gleže hud udarec. Angloameriški vo-
jaški strokovnjaki so označili kakor
pravi »Svenska Dagbladet«, novo nem-
sko orožje za »debelo Berlo« druge sve-
tovalne vojne, a dodali, da imajo iz-
strelki mnogo hujši učinek kakor pa
znani orjaški top iz prve svetovne
vojne.

»Samo sloga lahko reši srbski narod boljševizma«

Beograd, 14. junija. Srbski list »No-
vo vreme« je pred kratkim prinesel
članek ministrskega predsednika Ne-
dića, v katerem pravi general med
drugim, da edino sloga lahko obva-
ruje srbski narod pred grožnjo bol-
ševizma nevarnost. Bolševizma revo-
lucija pod Titovim vodstvom, ugo-
lavlja dalje predsednik srbske vlade, je
zdaj najbrže tudi najbolj nezaupljivi
in najbolj gluhe prepričal, kako po-
trebni sta Srbom sloga in enotnost.

Na koncu svojega članka dokazuje
ministrski predsednik na podlagi ne-
kega zaplenjenega tajnega bolševi-
škega dnevnega povelja, da imajo
bolševiki Srbe za svoje najhujše so-
vražnike na Balkanu in da jih zato
hočejo po vsaki ceni iztrebiti.

V septembru 1938. je na Angle-
škem vladal Chamberlain. V Srednji
Evropi je bilo takrat mnogo ljudi, ki
so staremu gospodu očitali, da je ger-
manofil. Delali so mu krivico: bil je
Anglež. To se pravi: mrzlo računajoč
business-man, demokrat in imperia-
list. V teh treh smereh ni Angležev
takrat Nemec najbolj ogrožal; njihov
glavni, čeprav prikriti sovražnik je
bil boljševik. Zato, samo zato se je
Chamberlain delal, kakor da bi se bil
hotel sporazumeti s Hitlerjem, t. j.
po njegovem šibkejšim, zanašajoč se,
da se bo prej ali slej že Nemčija
sama postavila Sovjetiji po robu. Ra-
čunal je po trgovsko: oba njegova
tekmeca se bosta med seboj razmeša-
rila, tretji, ki bo imel dobiček, bo pa
Anglež.

Prva žrtev te britanske
politike je postala Češko-
slovaška.

Toda trgovski računi se zmerom ne
izidejo: Nemčija ni šla v vojno proti
sovetom takrat, ko se je to Angle-
žem hotelo. Hitler je vedel, kam meri
londonska politika, zato je hotel po-
prej zaokrožiti in konsolidirati Ve-
liko Nemčijo, med drugim pač tudi
zato, da bo kos Sovjetiji, kadar se
začne neizogibna vojna z njo. Tako
je nastal konflikt s Poljsko.

Chamberlain je spoznal, da mu
Hitler ne gre na limanice; izprevidel
je, da se je v svojih računih uštel.
Hkrati ga je obšla slutnja, da utegne
Nemčija postati vojaško močnejša
od SSSR, torej Angliji nevarnejša. V
takšnem položaju London ne pozna
sentimentalnosti: po svojem starem
ravnateljstvu načel nastopi v ta-
kem primeru brezizjemno vselej proti
tistemu, ki se mu zdi močnejši — tudi
če je njegov današnji sovražnik bil
še včeraj njegov prijatelj. Drugače
vse prej ko dosledna britanska kon-
tinentarna politika je v tem pogledu
tako strogo načelna, da bi iz nje
mogli izvajati skoraj matematično to-
čen sklep o razmerju moči evropskih
velesil.

Tako je dal Chamberlain poleti
1939. Poljakom garancije — tistim
Poljakom, do katerih ni povprečen
Anglež nikoli čutil drugega kakor
vzvišen prezir. Dal jim je te gar-
ancije v trenutku, ko Nemčija ni mogla
brez diplomatskega poraza več na-
zaj — tako pozno torej, da je mo-
ralo biti prepozno za ohranitev ev-
ropskega mira.

Tako je septembra 1938. nujno mo-
ral slediti september 1939: Evropa je
zajel vojni požar.

Poljakom Angleži niso pomagali;
ali niso mogli ali marali, ta trenutek
ni važno. Poljska se je sesula.

Tako je za Češko-slovaško
izginila že druga država z
evropskega zemljevida. Po-
kopala jo je vera v vred-
nost britanske garancije.

Chamberlain je žel, za njim je pri-
šel Churchill — tisti Churchill, ki je
skoraj celih dvajset let med obema
svetovnimi vojnami slikal v svojih
spisih in govorih boljševizem za »naj-
hujšega sovražnika človeške kulture
in civilizacije«. Torej sovjetofob? To-
liko kakor Chamberlain germanofil:
Anglež, in nič drugega. Tudi v n-
jegovih očeh je Hitlerjeva Nemčija vo-
jaško najmočnejša država v Evropi;
zato mu je dobro došel siehneri za-
veznik proti njej.

* Prva dva članka sta izšla v št. 757 in
761 »Družinskih tednikov« z dne 18. maja odu,
15. junija t. l.

Anglosaško vojskovanje

In tako je aprila 1941. mo-
rala Jugoslavija na žrtve-
nik: nova žrtev britanskih
obljub.

Tri leta po katastrofi naše domo-
vine, katastrofi, v katero sta Jugos-
lavijo pahnila Moskva s svojo zavez-
niško (!) pogodbo, podpisano 24 ur
pred usodnim 6. aprilom (pogodbo, ki
je Sovjetska zveza gladko pomani-
drala), in London, ki je v časopisju
in po radiu hujskal našo javnost na
vojno proti Nemcem — tri leta po-
zneje mora kralj Jugoslavije, Srb, na
Churchillov ukaz postavljati za svo-
jega ministrskega predsednika Hrva-
ta. In prav tako na Churchillov ukaz
mora kralj Jugoslavije konsultirati o
sestavi vlade notoričnega robijasa,
človeka iste nesrbske krvi in vrhu
tega še kolovodjo one politične orga-
nizacije, ki ima na vesti najmanj pol
milijona srbskih življenj. Na ukaz
tistega Churchilla, ki je še na dan
22. junija 1941., ko je Nemčija začela
preventivno vojno proti SSSR, izjav-
ljal na ves glas, da bo sicer Velika
Britanija z vsemi močmi podprla so-
vete v njihovem boju proti Nemcem,
on sam pa da ostane slej ko prej ne-
izprosen nasprotnik komunizma —
na ukaz angleškega antiboljševika se
mora torej zaveznica Anglije boljše-
vizirati!

Paradoks?
Ne. Samo angleški način »vojsko-
vanja«.

Vsa Ljubljana in mi z njo smo bili
sveto prepričani, da Anglosasi ne
bodo naših krajev nikoli bombardir-
ali. Že iz ozirov do naših ljubih
anglofilov ne, če ne iz upoštevanja
dejstva, da ni nikjer v Jugoslaviji
tako važnih industrijskih in vojaških
naprav, da bi bile bolj bomb vredne
kakor prenekatere kraje v deželah nji-
hovit nasprotnikov, ki vse do danes
še ni dobil bombniških obiskov.

Zgodilo se je drugače. Beograd,
Smederevo, Dubrovnik, Paraćin, Niš,
Sarajevo, Cetinje, Mostar — da samo
nekatera imena omenimo — so danes
delno ali v celoti v razvalinah. A to
še ni dovolj! Ko so civilni prebivalci
— domačini! — bežali pred bombami,
so jih »zavezniki« obsedali s strojni-
skim ognjem. Zakaj? London je ne-
sramežljivo priznal: ker je tako za-
hvala »jugoslovanski osvobodilni od-
bore«, to se pravi, Tito, z drugo be-
sedo, Moskva.

Ljubljana zdaj ni več tako sveto
prepričana, da lepega dne tudi ona
ne okusi blagoslova od zgoraj. Toda
od tega spoznanja pa do edinega lo-
gičnega sklepa je za premnogo Ljub-
ljance prevelik korak. Do sklepa
namreč, da ne more biti naš prijatelj
tisti, ki nas hoče najprej ubiti, da
nas bo potem »osvobodil«.

Žrtve pač morajo biti — a le do-
kler jih drugi nosijo. Šele kadar bodo
njihovi najbližnji postali te žrtve,
bodo nekateri Ljubljance drugiče
sodili. Tako nekako, kakor sodijo dan-
es Tržičani.

Mi ne čakamo teh žrtve, ker nam
je nesreča drugih zadostuje. Nam je
že katastrofa Jugoslavije začela od-
pirati oči. Tragedija srbskih in hr-
vatskih mest nam jih je doobra od-
prla. Kolikor smo še utegnili dvomiti,
simo pa dočela izprejdati ob Chur-
chillovi politiki do kralja Petra II.
in njegove vlade. Zdaj vemo neizpod-
bitno:

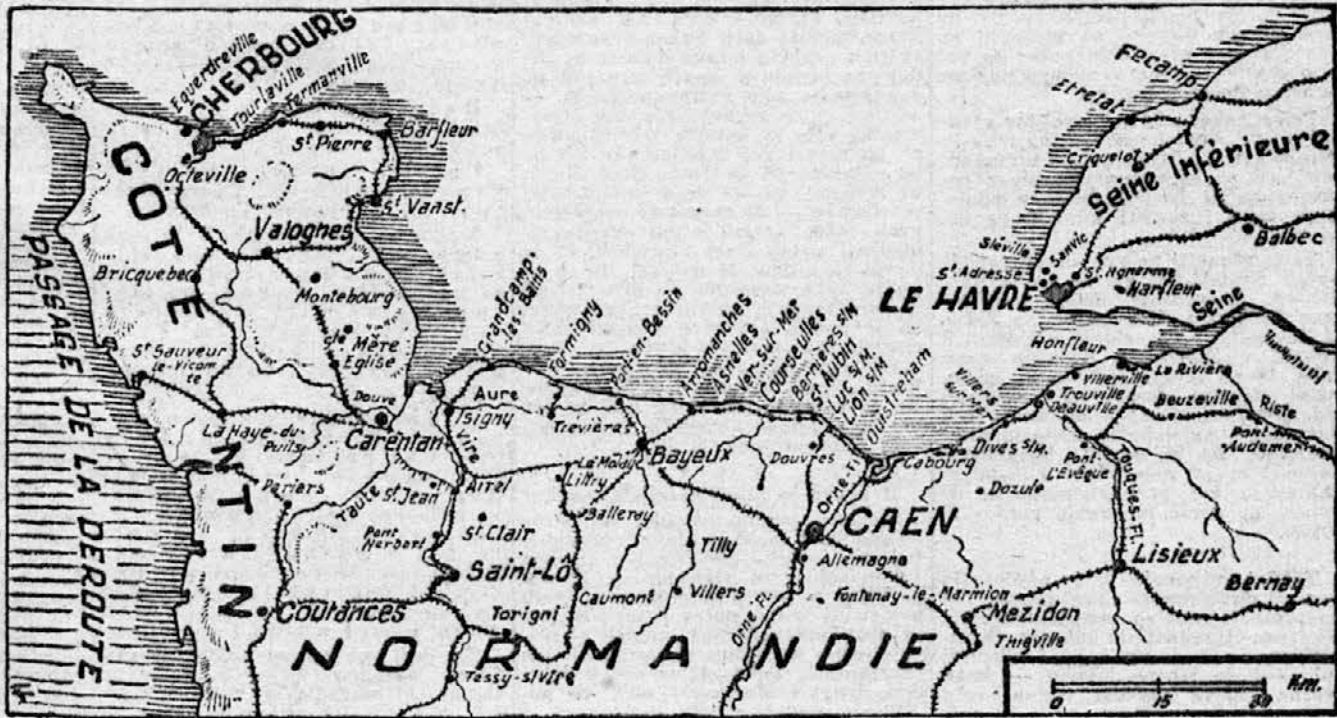
Velika Britanija plačuje
z našim življenjem in imet-
jem sovjetsko menico, za-
padlo zaradi triletnega od-
laganja angloameriške in-
vazije.

A zakaj moramo ravno mi plače-
vati angleški račun?

Zato, ker smo med vsemi
evropskimi narodi mi edini,
ki smo bili voljni same
sebe razmesariti in raz-
krojiti, t. j. boljševizirati
— z drugimi besedami, storiti tisto,
kar prizna Sovjetija kot edino zanj
sprejemljivo honoriranje svoje me-
nice.

Churchill je učakal, po čemer je
Chamberlain zaman hrepenel: Nem-
čija je v vojni s sovjeti. Za Chur-
chilla je bil 22. junija 1941. najbrž
najlepši praznik njegovega življenja.
Ali tudi za največjim praznikom pri-
de trd deloven dan, in teh je mnogo
več kakor nedeli. Tako je moral
Churchill dan za dnem, mesec za me-
secem poslušati iz zavezniške Moskve
nadležni refren: Kdaj se začne druga
fronta?

Minilo je leto. Še drugega pol —
invazije nikjer. Prišel je El Alamein,
za njim skok na Sicilijo in na ita-
lijsko celino: Moskvi je bilo vse to
premalo. Kljub po drugi fronti je po-
stajal tem glasnejši, čim večji krvni
in tvarni davek so terjale nemške ar-
made od sovetov.

Radijski govor prezidenta generala Rupnika

V okviru proslave obletnice zgodovinske bitke pri Sisku, v kateri so združeni slovenski in hrvaški brambovci pod vrhovnim poveljstvom Andreja Turjaškega premagali Turke, bo danes v četrtek ob 12. uri govoril prezident div. general Leon Rupnik v ljubljanskem radiu.

Tako je prišel Teheran in z njim sovjetski ultimatum. Premočno je bilo orodje, ki ga je imel Stalin v rokah, in ni treba posebnih domišljij, da ga tudi politično neuk bralec izpregleda: orožje izsiljevanja in groženj. Če kdo namreč vidi, da ga vleče partner ne prestopa za nos, je iz obupa pripravljen tudi na obupen korak. Angleži, pritiskani bržčas še od Američanov ob zid — kaj je yankeju mar dalje Evrope, njegovi interesi so v Aziji in na Pacifiku — so se morali vdati. Od tistih dob se je začela sramotna angleška politika do zavezniške emigrantske jugoslovanske vlade in kralja Petra II. rapidno stopnjevala na kulminacijo izsiljevanja, ki smo mu priče te dni.

To je bila politična koncesija, ki jo je Churchill moral priznati sovjetom. Sledila je vojaška: invazija na Francosko. Vmes je prišlo še zavzetje Rima in prodor proti Perugiji. Toda uspeh v Italiji bržčas ne spada toliko v vrsto koncesij kakor v kategorijo adutov, ki naj Moskvi dokažejo, da znajo Angloameričani izvajati tudi vojaške uspehe, če le zares hočejo...

Ali na te adute se Sovjetska požižga. Mar ne prihajajo že iz Moskve glasovi, da dosedanjí potek invazije na Francoskem vse preveč spominja na poljevo prodiranje po Italiji in da se s takšnim vojskovanjem sovjeti ne zadovoljeje?

To se pravi, da bodo Angloameričani, naj že hočejo ali ne, morali v Normandiji zares krvaveti in ne samo delati se, kakor da se bore. Z drugimi besedami: vse, kar so morali Angleži popreti po Teheranu, bo zaman, če sovjetom danih obljub temeljito ne zapečatijo s svojo krvjo.

Da te krvi ne bo malo, dokazuje že dosedanjí potek bojev v Normandiji: po vesteh vojnih poročevalcev število v prvih 14 invazijskih dneh padlih in ranjenih Britancev ne zaostaja dosti za krvnimi žrtvami angleških armad v vsej afriški vojni.

Vojna se razvija vse drugače, kakor so si pred petimi leti na Angleškem predstavljali, tudi drugače, kakor je pred tremi leti utegnil Churchill računati. Prvo leto nemških uspehov proti Sovjetski zvezi je sicer potrdilo pravilnost britanskih političnih računov: sovjeti so bili res vojaško šibkejši od Nemcev, čeprav ne toliko, da bi bilo zadoščalo za likvidiranje boljševiške države — preveč širno je njeno ozemlje. Ali v nečem se je Sovjetska pokazala nevarnejša od Nemcev: medtem ko ni nemški narodni socializem našel ne na Angleškem ne v Ameriki plodnih tal, je boljševizem postal pravico — edino — sovjetsko izvozno blago. Zanj seveda kapitalistični Anglosasi nima pravega interesa, narobe: čim dalj je od njega, tem rajši ga ima.

Toda problem ni enostaven. Demokracija zahteva, da prizna komunistom iste pravice kakor drugim, meščanskim strankam. A tudi če bi demokratske oziroma vrhile čez krov (na koncu koncev so Angleži vendar v vojni, in v takšnih izrednih razmerah mora tudi demokracija prenesti marsikaj nedemokratskega), ostanejo še oziroma do veleobčutljivega vzhodnega zaveznika. Tako torej komunistom na Angleškem in v USA čedalje bolj rase greben in delavske stavke postajajo tam že malone vsakdanja stvar.

Ne Chamberlainu ne Churchillu ni moči očitati, da ne bi bila pred vojno poznala boljševizma in njegove nevarnosti za Evropo. Kljub temu sta se ustela: taksirala sta nemško vojaško nevarnost višje kakor so sovjetsko ideološko. Ideje, zlasti ekspozične, so bile in bodo nevarnejše od gole vojaške moči (za primer zadostaj zmagaj krščanstva nad cesarskim Rimom).

Če se skušamo živjeti v miselnosti onstran Rokava, bomo dobili nekako takšno sliko:

Danes stopi Angloameričani, posebej Angleži, pred usodno dilemo: ali naj vojno zavlačujejo, zanašajo se na to, da bodo Nemci prej ali slej premagali sovjetske in strmoglavili boljševizem (kar bi se poslej utegnulo zdeti tem lažje, ker potrebujejo zavezniški zaradi invazije mnogo več vojnega materiala in živeža in bi imeli tehten izgovor, da ne morejo več tako obilno zalagati z njim Sovjetski) — nakar šele bi sami udarili z vso silo po zmagovalcu; ta naloga zelo spominja na nerešljivi problem kvadrature kroga. Zato je verjetneje druga možnost: Angloameričani bodo skupaj s sovjeti skušali — taksito prav počasi — da bosta i boljševizem i hitlerizem čim bolj krvavela — Nemce premagati.

Če se Anglosasiom ta načrt posreči, se sami prav dobro zavedajo, da bo tretja svetovna vojna, vojna med zavezniški, neizogibna. Docela nemogoče je namreč, da bi mogla v Evropi vstrie obstajati dva socialnogospodarska sistema, ki tako drug drugega izključujeta kakor kapitalizem in boljševizem. Zlasti Anglija se kapitalizmu ne more odpovedati, če neče sama razpustiti svojega imperija. Zelo nujno je zato, da bi po zmagi nad Nemci Anglosasi, še preden bi se dodobra posušilo črnilo od podpisov na mirovnih pogodbah, izvali preventivno vojno proti sovjetom.

Obe gornji možnosti anglosaške zmagae — edini, ki realno obstojata —

Prepozno, »gospodje« tovariši!

Za vas samozvane sodnike in krvnike Slovencev ni vrnitve iz gozdov!

OF, katere glavni in najvažnejši posel so bile vedno likvidacije: likvidacije resnice, morale, posameznikov in celotnega slovenskega naroda, se je te dni lotila najzanimivejše likvidacije od vseh dosedanjih — likvidacije komunizma. Za uvod je odpravila pozdravljanje s stisnjeno pestjo, znak srpa in kladiva in sovjetsko zvezdo, uvedla vojaško salutiranje, staro šajkačo, »gospode« namesto dosedanjih »tovarišev« in — poslušajte in strmite! — spet priznala prej tolikanj zasramovanega kralja Petra II. za svojega vrhovnega poveljnika. V njenih vrstah samih na zatrjujejo, da je to šele začetek likvidacije, zakaj na vrsto naj bi prišli tudi sami voditelji in politični komisarji, katere bi zamenjali »nepartije«, ki bi dali OF na zunaj drugo barvo.

Kaj se skriva za tem? Ali so se gozdni banditi zares odločili, da po vseh drugih likvidacijah likvidirajo nazadnje še same sebe? Pravilno bi to bilo in dosledno tudi. Toda OF je v teh letih svojega obstanka že tolikokrat menjala svojo barvo, da ji noben kameleon ne bi mogel v tem uspešno slediti za vsako menjavo se je pa vselej skrivala taktika, zasledujoča en in isti cilj: uresničiti boljševiško revolucijo na slovenskih tleh za vsako ceno.

Ko je komunizem z vstopom Sovjetije v vojno natančno pred tremi leti rodil OF, je obul svoje peklensko kopito v nedolžen škorenj in razvil pred seboj ukradenko zastavo kralja, Jugoslavije in osvoboditve, kakaj predobro je vedel, da mu slovensko ljudstvo nikoli ne bi sledilo, če bi opazilo njegovo kopito. Toda kaj ko je potegnil za seboj dolgo procesijo iz doline šentflorjanske in se mu je zazdelo, da so ulete duše že trdno v njegovi bisagi. Je s porogljivim nasmehom spet sezul škorenj in vrzel za plot »smrkavca« Petra, »korumpirano čaršijsko« Jugoslavijo in »osvoboditev«. Edini emblemi »osvoboditve« so postali sovjetska zvezda, kladivo in srp.

Toda od tistega trenutka dalje se je pričela pri OF neizprosna pot navzdol. Prevarano ljudstvo je seglo po samoozbambi in »zaglasovano« osvobodilna vojska je bila s »pohoda« potisnjena v unik. Ta unik je trajal zlasti od začetka lanske zime nezadržno in brez počitka dalje, prav v zadnjih dneh je pa OF skupaj s svojo Titovo tolpo, zašla v najhujšo, smrtno stisko. V Srbiji je Brozov komunizem iztrebil od zadnjih korenin, na Hrvaškem razbit celo v samem središču in pahnjel v obupen boj za gol obstanek zadnjih oddelkov, a na slovenskem ozemlju skoraj povsod pognan v najbolj odjudene gozdove. Konkordat je prežgal pokazal svoje kopito in zraven tega še tako nerodno udaril z njim po skali, da je čez vse jugovzhodno evropsko ozemlje zasmrdele po žveplu, ne — po kremelski kominterni.

Konkordat je zdaj zagledal pred seboj polom, in ob misli, da se bo praznih rok moral vrniti tja, od koder je bil poslan — v Kremelj — in da bo moral za kazen položiti glavo na tla pred Stalinom, ga je stresla taka groza, da je zmetel čez noč spet s seboj svojo komunistično šaro, nataknil na svoje kopito znova nedolžni škorenj in povzdignil predse obnovljeno zastavo kralja Petra, Jugoslavije in svobode. In ko je tako likvidiral svojo zunanjsko, si zdaj zadovoljno mane roke, misleč: »Če so me naglani kot volka, me bodo kot ovčjo gotovo spet spustili v slovensko stajo. Vsaj toliko moram znova priti vanjo, da si utešim smrtno lakoto in si opomorem od najhujših udarcev. Potem, ko bom spet sit in v staji, potem bomo poskusili znova izvršiti svojo nalogo.«

Toda prepozno! Na vsem svetu ni več škornja, ki bi skril kremelsko kopito OF, ni je narodne zastave, ki bi mogla oviti kosmato kožo brezdomovinske internacionale, ni ga znaka, ki bi imel tako moč, da bi zabiral preteklost in v njej odkrito edino resnico. Tudi po odpravi pozdrava s stisnjeno pestjo, po odstranitvi sovjetske zvezde in likvidaciji srpa,

bi iz zelo razumljivih vzrokov (dolgotrajnost vojne in z njo združeno čedalje večje pomanjkanje živeža in vseh drugih potrebščin) pomenili za nas Slovence prav tako kakor za večino ostale Evrope v najugodnejšem primeru počasen pogin.

Poleg navedenih celih rešitev utegnejo imeti Angloameričani na umu še dve polovični: časten mir s premaganimi ali pa kompromisen mir z nepremaganimi Nemci, oboje z namenom, da vsi skupaj udarijo po sovjetih.

Toda pozabiti ne gre, da obstoji še važen činitelj, ki ga je treba upoštevati, če nečemo delati računov brez krmarija. Ta činitelj so židje. V Sovjetski je vsa oblast v židovskih rokah. V združenih državah prav tako, le na Angleškem se ni nacionalni element docela pritisnil ob zid. Toda Anglija je od vseh treh partnerjev najšibkejša. Zato ni prav verjetno, da bi mogla kljubovati sovjetskim in ameriškim židom, ki zahtevajo boj brez kompromisa do konca, ne glede na usodo evropskih držav.

Takšni utegnejo biti anglosaški pogledi na evropski vojni razvoj. Na nasprotni strani so seveda drugačni. Ni izraz vladnosti od Nemcev, če zapišemo, da imajo pri končni odločitvi tudi oni še tehtno besedo — kako tehtno, kažeta pravkar vsemu svetu srditost bojev v Normandiji in najnovejšo nemško orožje.

kladiva in titovke ne bo slovensko ljudstvo videlo v OF nikoli nič več drugega kakor le družbo rdečih banditov v službi internacionalne boljševiške revolucije. Tej prvi likvidaciji lahko sledi tudi napovedana (navidezna seveda!) likvidacija voditeljev in »političnih komisarjev« in na vodstvo OF stopijo lahko sami »nepartije« — nihče, kdor je spoznal to hacetovsko bratovščino, ne bo šel drugje na lim.

Celo zdaj, če bi bila likvidacija komunizma pri OF iskrena, kar ni in sploh nikoli ne more biti, kjer bi to pomenilo samomor tistih, ki te maskarade režirajo, ne bi bilo ne odpustitve ne kompromisa. Prepozno, tovariši! Nečloveški zločini banditskih tolpe OF, tisoči in tisoči pomorjenih, pohabljenih in obubožanih slovenskih ljudi, tisoči porušeni in požgani mirni domovi in javni ustanovi, tisoči nesreči, ki so zaradi OF zadeli slovenski narod in ga bodo težili še dolgo v bodočnost, se ne dajo likvidirati z nobeno likvidacijo. Vse to je mogoče likvidirati samo s kaznovanjanjem krivcev, od tistih, ki so zločin nad svojim lastnim narodom zasnovali, do tistih, ki so ga nepriljudni, iz lastnega nagiba, s sadistično naslado izvrševali.

Prepozno, tovariši! Mi zelo dobro vemo, da je vaša stvar propadla. Vemo celo to, da ni propadla samo na terenu v slovenski domovini in dalje doli na Balkanu, ampak še drugje, v samem rdečem — Kremlju. To vemo prav tako dobro, kakor veste vi. To da mi vemo še nekaj drugega — kar sicer tudi vi veste, a vendar upate, da bo šlo mimo vas, če se boste v »likvidaciji« maskirali — vemo nam-

reč, da kazni za svoje zločine ne boste ušli v nobenem primeru. Zaman vsi poskusi, zaman vsi napori. Palica usode je nad vami že prelomljena. Zarjveni od svojega ljudstva kakor glavne zveri, potisnjeni v zadnji boj za golo življenje, prisiljeni likvidirati lastno svojo kožo in prepustiti usodi od lastnih gospodarjev, ste obsojeni samo še na zadnje, kar ste si sami pripravili.

Zdaj pričinate že spoznavati, kako nespremenljiva je resnica, da se vsak zločin prej ali slej tudi sam po sebi kaznuje, in da je usoda vsakega izdajalca bila in bo do konca ista: prezir in pogin. Vi pa ste izdali svoj narod v najusodnejšem trenutku njegove zgodovine, zanetili ste med njim državljansko vojno v času njegove največje stiske in bilo vam ni prav nič mar, če naš narod izkrvavi do zadnjega človeka, samo da bi nad našimi grobovi zaplapolala rdeča zastava s sovjetsko zvezdo ter srpom in kladivom na drogu, kakor vam je bilo naroceno od vaših azijskih, gruzinskih in židovskih gospodarjev.

Prepozno, tovariši! Za vas samozvane sodnike in krvnike Slovencev ni vrnitve iz gozdov! Za vas ni milosti ne odpustitja! Vemo, da želite isto usodo tudi tistim, ki so zapeljani, zaslepljeni ali prisiljeni morali ali še morajo ostati med vami. Vemo tudi, da predvsem te pošiljate še danes v smrt, ker je vaš cilj iztrebiti vse, kar še človeško in narodno čuti med Slovenci. Te želje vam ne bomo izpolnili. V a m, izmečkom slovenskega rodu, je napisana naša sodba in neizprosna obsodba. Mimo nje je za vas samo ena pot: da se v resnici likvidirate, toda ne le po svojih komunističnih znakih, ampak tako, kakor ste likvidirali na tisoče poštenih Slovencev, katerih ostanki trohne zdaj po vsej slovenski domovini in vami kljujejo z nami živimi vred svoj zadnji: Prepozno!

S. S.

Razglas

Der Deutsche Berater in Laibach
Amt: Soziales Hilfswerk

»Soziales Hilfswerk«, Bleiweisova cesta 13/1, bo vsem onim materam v območju mestne občine ljubljanske, ki bodo od 20. aprila t. l. dalje rodile živega otroka na potrdilo pristojnega župnega urada razdeljevala izkaznice za pol kilograma pristnega evdelejnega medu.

Nakaznice bo urad izdal ob prijavi v pisarni »Soziales Hilfswerk« vsak dan od 10. do 12. ure. Med bodo matere dobile proti odvzemu omenjene nakaznice v prostorih »Odeksa za mleko« Prehranjevalnega urada, Majstrova ulica 10, in sicer ubožneše matere brezplačno, vse druge pa proti plačilu oblastveno določene cene.

Der Leiter des Sozialen Hilfswerkes:

Klössch I. r.

Amnestija pripadnikov tolpe

Da se prisiljenim, zapeljanim in skesanim članom tolpe omogoči vrnitev, odločam:

Cl. 1. — Kdor prostovoljno zapusti tolpe in se javi kakšni nemški službeni enoti mu jamčim življenje in svobodo.

Cl. 2. — Amnestije deležna oseba se sme vrniti domov in k svojemu pokliu brez kakšne dopuste razmere.

Cl. 3. — Ugodnost amnestije ugasne, če se amnestije deležna oseba vrne k tolpi.

Trst, 1. maja 1944.

Vrhovni komisar: Rainer s. r.

Propustnice

za zaporno črto okrog Ljubljane

Od 16. VII. 1944 dalje imajo veljavo za prekoračenje zaporne črte okrog mesta Ljubljane samo propustnice »L« in propustnice »Süde«, ki jih izda »Prüfstelle IX des OKH«.

Lastniki prejšnjih dovoljenj ki morajo tudi v bodoče prekoračiti zaporno črto, naj ob pravem času vložijo prošnje za izdajo novih propustnic (nakasneje do 30. VI. 1944), in sicer:

a) prošnje z bivalščem v Ljubljani, pri svojih pristojnih policijskih stražnicah;

b) prošnje, ki bivajo izven Ljubljane, pri županstvu svojega kraja.

»Prüfstelle IX« ne sprejema strank. Utemeljitve prošnje je treba sestaviti po možnosti v nemškem jeziku. Prošnje za obnovitev propustnice je treba vložiti najmanj 15 dni pred zapadlostjo.

Vodja urada:

Wölky, Hauptmann.

Prezident Rupnik je odredil, da sta do ponovne odredbe hola in vožnja na javnih cestah, tzihi in poteh na območju Ljubljanske pokrajine, izjemni ozemlje ljubljanske mestne občine, od 22. do 4. ure prepovedani. Oni, ki bi ga ozrni javne varnosti o prepovedanem času zalotili na cesti, se mora na poziv takoj ustaviti, ker bo sicer straznik streljal. Kršitve te odredbe bo oblast kaznovala z globo od 100 do 1000 liri ali z zaporom od 1 do 10 dni, v hujših primerih pa z obema kaznima.

Seš pokrajinske uprave je določil najvišje cene zelenjavi in sadju na ljubljanskem živilskem trgu. Po njegovi odredbi sme stati kila graba v stroju 16 liri, glavne solate 7 liri, radiča 8 liri, pora 5 liri, peteršilja 4 liri, rabarbare 4 liri, čebule 6 liri, česna 8 liri, češeni 12 liri, rdeče pese 8 liri, špinata 8 liri, belušev 24 liri. Vse te najvišje dopustne cene veljajo samo za blago, predelano v ljubljanski pokrajini, za blago, uvoženo iz drugih pokrajin, na veljajo cene, ki jih za vsako pošiljko posebej odobri šef pokrajinske uprave. Po teh cenah morajo prodajalci prodajati presno in oprano zelenjavo, vendar ne mokre.

Mestna občina je v raznih delih Ljubljane postavila z vodo napolnjene bazene, iz katerih bodo gasilci lahko črpalí vodo če bi se za primer letalskega napada na Ljubljano poskuševala ali celo porušila vodovodna mreža. Te bazene je mestna občina postavila predvsem v bližini važnih javnih naprav in večjih stanovanjskih blokov, ki so oddaljeni od ljubljanske. Čeprav so bazeni ograjeni, puščajo ljudje svoje otroke, da se v njih kopelijo in mečejo v vodo kamenje, nekateri lastniki v bližini ležečih vrtov pa s to vodo kratko in malo zalivajo zelenjavo. Mestna občina zato poziva ljudi, naj v lastno korist ne uporabljajo te vode v svoje namene in ne mečejo vanjo odpadkov. Zgodí se namreč lahko da bodo v primeru potrebe zaradi nesnage v vodi gasilski črpalke odpovedale in bodo imeli gasilci oteženo delo.

Kriminalni oddelek ljubljanske policije je pred nekaj davi končal poizvedbo o pahi klavneti o tatvinah žlahnih psov in o prodaji lastnega mesa in sestavi zapisnik o zaslišanju v ta zadevo zaplenjenih oseb. Policiska uprava je ta zapisnik izročila državni tožilstvu, ki bo uvedlo proti neke mu možkemu in dvema ženskama kazenskasodno preiskavo. Pasjo klavneto je bila policija odkrila na Celovski cesti v Zgornji Siški.

Policija opozarja lastnike koles, naj pazijo na kolesa in naj jih ne puščajo nezaklenjenih na cesti. Pred kratkim je namreč prešla mnogo prilav o tatvini koles. Nekateri tatovi so celo tako spretni, da naberejo s koles samo pnevmatike.

Preved opozarja ljubljanske trgovce, da morajo nakasneje do 10. julia predložiti Mestnemu preskrovalnemu uradu nov seznam svojih strank. Le oni potrebni ki bodo do 30. junia oddali pri svojem trgovcu glavo živilske nakaznice in jih bo trgovec vpisal v ta seznam bodo dobivali racionirna živila. Naknadnih prijav Preved ne bo pnoševal.

IZGUBE KOMUNISTIČNIH TOLP

V Ljubljanski pokrajini

Ljubljana, 15. junija. Pred nekaj dnevi so domobranci odkrili pri sv. Katarini taborišče komunistov v katerem je bilo več komunistov in ena komunistka. Domobranci so zaleli njihovega poveljnika in še nekera komunisti. V taborišču je bilo mnogo materiala, ki so ga komunisti napalili po vaseh. Domobranci so zaplenili 80 kil masti, veliko svečev in nasoljenega mesa, salame in slanino, poleg tega pa še zalogo zdravil, papirja, knjig, pušk in streliva. Zaradi dejia domobranci niso mogli vsega odnesti s seboj, zato so taborišče zažgali.

V noči z 9. na 10. junij je manjša skupina komunistov napadla domobranksko postojanko v Zalozu. Komunisti so prišli precej v bližino bunkerjev in napadli s strojnimi in minometi. Domobranci so njihov napad z lahkoto odbili.

Pred dnevi so tolovaji napadli domobranksko postojanko v Stični. Obstreljevali so jo z dvema težkima minometoma. Po podruži uri brezuspešnih napadov so se morali umakniti.

Na Kremenku blizu Črnega vrha se je v noči hišo zatekel neki komunist in začel vpiti: »Ti hudicevi belogardisti!« Potem si je nameril brzostrelko na prvi in se pred vso družino ustrelil.

V okolici Višnje gore se je že nekaj časa klatila skupina tolovaev. 11. junija je krenila četa domobrancev v smer Male vrhe — Polzevo in presenčila komuniste, ki so jadrno zbežali, ker se niso upali postaviti se v bran.

V St. Vidu pri Stični je dosegla domobrankska posadka lep uspeh. 11. junija so domobranci obkolili vas Škofje pri Radobovju vasi, v kateri je bil oddelek tolovaev na odhodu. Po kratki bitki so se tolovaji umaknili. Na boljšu je obležalo osem komunistov, ranjence so na tolovaji odnesli s seboj.

Stroške za ureditev zaklonišča nosi hišni lastnik; z nasvetom, delom in opremo pa mora po svojih močeh pomagati vsak stanovalec.

V zaklonišče moramo takoj ob prvem znaku alarma.

Vojna stopa z invazijo v novo fazo, a konca ni videti še nikjer. Zmagal bo tisti, ki bo moralno vzdržal le eno minuto dalje kakor nasprotnik (v tem pogledu imajo znamenite Hitlerjeve besede o »petih minutah po dvanajstih« zelo realno podlago) — ne tisti, ki bo razpolagal s tisoč strojnimi več, iz katerih morda nihče ne bo maral več streljati, če jih ne bo celo nameril na lastne ljudi. Končni rezultat bo — tega se Slovenci zavedajmo — do zadnjega neodločen, prav tako, kakor je bil negotov v prejšnji vojni. Sam Churchill, ki je moral že vedeti, je napisal, da so se jeseni 1918. zavezniški že pripravljali na predlaganje sporazumnega miru, ko je počila novica o novembrskem mornarskem uporu v Kijlu.

Da v tej vojni ne bo revolucije v Kijlu, jamči sedanji nemški sistem. Da je v kateri britanski luki ne bo, ni tako gotovo: angleški komunisti vsaj niso porok za to.

H koncu še nekaj načelnih besed. Slovenci imamo navado, da se ne ločimo samo po obeh glavnih tradicionalnih notranjepolitičnih smerih (»klerikalne« in »liberalne«), ki sta se jima v teh nesrečnih treh letih pridružili še dve počez (komunistična in protikomunistična), ampak si privoščujemo še luksuz zunanjepolitične razklanosti. Tako strme eni v London, drugi v Moskvo — oboji pa pozabljajo gledati v sebe same.

Mislmo, da se bo našemu narodu

V Primorskem so komunisti pokradli kmetom iz hlevov že vso živino in jim odnesli vso obleko in perilo iz skrini. Tudi najboljši goreci pristasi »osvobodilnega gibanja« so soričo tega razočarani. Zdaj si žele samo to, da bi čim prej prišli domobranci in pregnali razbojnike.

V okolici Rdečega Kala in Zagorice na Dolenjskem se je vnela 12. junija med domobranci in komunisti huda bitka. Po kratki borbi so se tolovaji s krvavimi izgubami razbežali.

Na Primorskem

Postojna, 16. junija. 6. junija so komunistične tolpe napadle Razdrto, ki leži ob znolju Nanosa na križišču dveh važnih cest, od katerih vodi ena v Trst, druga pa proti Vipavi. Napad so začeli o polnoči, boji je na traljal vse do zore. Komunisti so obstreljevali domobranksko postojanko neposredno iz bližine. Branilci v postojanki so slišali, da govorje napadaleci italijanski in le malokateri izmed njih po slovensko. Čeprav so komunisti stavili v kateri so se branili domobranci, razrušili steno in se je vdrl strop, so branilci vztrajali. Proti jutru so se komunisti razbežali.

Domobranci si niso bili na jasnem, kdo jih je prav za prav napadel, slovenski ali italijanski komunisti. Zjutraj jim je pa to uganko raziasnil neki prisilni mobiliziranec, ki se je bil med bojem skril in se zjutraj javil domobrancem. Povedal je, da jih je napadla Gregorčičeva »brigada«, ki je štela 1500 mož in je imel v njej največje veljavo italijanski bataljon. Poleg teh sestoji »brigada« še iz prisilnih slovenskih mobilizirancev, Hrvatov in Dalmatincev. Vsem skupaj polnoletni komandant »Ljuboc«, po rodu Hrvat.

Ta tolpa hadoglovcev in južno-balkanskih postojancev torej tvori »brigado«, imenovano po možu, ki je bil eden najštejših Slovencev in goreč rodoljub.

V Bosni

Beograd, 13. junija. Prostovoljski oddelki neke bosensko-hercegovačke muslimanske divizije so pobili v nekaj dneh 1512 tolovaev, ki so se skušali utrditi v severni Bosni. Med padlimi komunisti je tudi vodja štaba in več bataljonskih poveljnikov.

pisala boljša bodočnost šele tedaj, ko bomo z glavno in s srcem vedeli:

Hočemo samo ostati Slovenci, želimo samo svojo domovino, kakor jo imajo drugi narodi okoli nas.

Hočemo živeti v miru in medsebojnem spoštovanju s svojimi sosedi.

Cenimo pravo kulturo vsakega naroda. Toda kultura in politika je dvoje.

Nismo ne anglofili ne anglofobi, ker so vse »filije« in »robije« luksus, ki si ga majhni narodi ne morejo privoščiti, če nočejo doživeti katastrofe. Prav usoda Jugoslavije je tragico potrdila to resnico.

Toda:

Kdor streže našemu narodu po življenju, ne more biti naš prijatelj — naj se že imenuje boljševik ali Rus, Američan ali Anglež, še prav posebno Anglež. Zakaj tisti Anglež, ki nam je bil v najhujših začetnih mesecih te vojne glavni simbol rešitve in svobode, nas danes v imenu istih dveh gesel ubija.

To bodi povedano našim anofilom, načelnim prav tako kakor tistim, ki paradiirajo s to »filijo« še od tistih dob, odkar in ker so se Angleži spajdašili s sovjeti. K. B.

Lepo protikomunistično zborovanje v Horjulu

V nedeljo so Horjulčani svečano izpričali svojo voljo za boj proti komunizmu. Prezident Rupnik med ljudstvom

Nedeljsko protikomunistično zborovanje v Horjulu je bilo izmed dose-
danih zborovanj v naši pokrajini naj-
priljubljenejši in najlepši. Kljub slabe-
mu vremenu se ga je udeležila velika
množica ljudi, ki so prišli od blizu
in daleč, da glasno protestirajo proti
zločinom komunizma, ki tudi temu
prelepemu kraju med grčki niso pri-
zanesli.

Zborovanje se je začelo točno ob 10.
Tudi so se pripeljali gostje iz Ljubi-
ljane. G. predsednik je zastopal okrajni
glavar dr. Maršič v spremstvu načel-
nika prokuratorskega oddelka dr. Puša.
Poveljnika domobranstva je zastopal
stolnik Škof.

Po nagovoru domačih zastopnikov
in strunem pozdravu domobranstva
so odšli gostje proti tribuni, potem so
pa mimo priklopal domobranci.
Zbrani Horjulčani so jih navdušeno
pozdravljali.

Najprej je spregovoril horjulski žu-
pan in pozdravil predvsem zastopnika
g. predsednika in poveljnika slovenske-
ga domobranstva nato na vse oko-
liške župane, med domobranci pa po-
sebno Gorenice.

Nato je povzel besedo g. Lienko
Urbančič. Orisal je na kratko sple-
tarsko politiko osvobodilne fronte na
naših tleh in nieno zadnje steno ko
so komunisti zamenjali rdečo zvezdo z
jugoslovanskim grbom samo zato da
bi s tem spet preslepili ljudi. Svoj
govor je končal z besedami: »Naš
narod si je izbral svojo pot in bo
hodil po njej odločno naprej. To je
pot generala Rupnika.«

Za g. Urbančičem je spregovorila
delavka gđ. Pivčeva o »Komunizmu,
rodbini in žene Orisala je lepota
kmečkemu domu in srečo mirnega so-
žitia v družini in poudarila, da komu-
nizem prav to srečnostno družino raz-
bija in gleda v ženski samo delavko.
Zato morajo tudi naša dekleta pomagati
v boju proti komunizmu da bo
naša lepa domovina naposled očistena
tega zla.

Tretji je govoril g. Nikolaj Jeločnik.
Izjavil je, da so bili Horjulčani že lani
navdušeni za boj proti komunizmu in
so zanj tem bolj pripravljeni zdaj ko
ih ščitijo domobranci. Na kratko je
opisal pot našega naroda od 8. sep-
tembra 1943 na do danes in dejal,
da nas le edino »general Rupnik«
poveča na pravo pot.

Množica ljudi je vsem trem govor-
nikom vzklivala in priključila. Zda-
ci je pa utihnila in prisluhnila. Pri-
šlo se je bil namreč general Rupnik
s polkovnikom Kregarjem in spre-
stvom. Dekleta v narodnih nošah so
ga obklopila in mu pripela na prvi
šopek evellie. Tudi drugi ljudje so se
zbrali okrog njega in prezident se je
z vsemi prijazno pogovarjal. Od na-
rodnih noš je odšel g. prezident k
domobrancem z Gorenškega in vsa-
kemu izmed njih stisnil roko. Potem
je krenil na tribuno.

Zbrani množici je nato spregovoril
še g. Kocipec. Dejal je, da se domo-
branstvo skupaj s slovenskim kmetom
in delavcem bori za novi red, ki bo za
vse enako veljal. Sklenil je svoj govor
z besedami: »Borili se bomo za boljšo
bodočnost naroda z neomajnim zaupa-
njem v generala Rupnika.«

Po govoru g. Kocipeca so zborovalci
zapeli himno: »Hej Slovenijo!« nato se
je pa prezident poslovil od Horjul-
čanov. Ljudje so s prazničnim razpo-
loženjem v srečo odšli domov.

Preved opazaria delodajalce, ki so
vsak mesec prijavljali svoje delavce
za prejem dodatnih nakaznic za težke
delavce, da bodo te nakaznice od 1.
julija dvoine vrste. Delavci stanujoči
na področju ljubljanske občine bodo
dobili drugačne nakaznice kakor de-
lavci, ki stanujejo zunaj Ljubljane.
Zato morajo ona podjetja, ki imajo
svoje sedeže zunaj Ljubljane, na primer
na Brezovici, vložiti zanje prijavo za
dodatne nakaznice pri preskrbovalne-
mu uradu na Brezovici in ne več pri
preskrbovalnem uradu v Ljubljani,
kakor so to delali doslej.

Vodstvo Kanižne tombole poziva vse,
ki so zadeli kakšen dobiček naj ga
dvignejo v pisarni oddelka za tombo-
lo v Gradski št. 2 med uradnimi
urami od 8. do 12. Oni dobitniki, ki
stanujejo zunaj bloka in ne morejo
osebno priti v Ljubljano, naj oddajo
svojo tombolsko tabliko na občinskem
uradu, ki bo poskrbel, da bo lastnik
tablice dobil pripadajoči dobiček.

Ljubljanska plinarja ponovno opa-
zaria stranke, da jim je plin pod nor-
malnim pritiskom od 1. junija dalje na
razpolago od 6.30 do 13. od 14. do 16.
ure in od 18.30 do 20.30. Od tega dne
dalje tudi lahko uporabljajo plin v ko-
palnicah.

Kakor podrobno poročajo hrvatski
listi, se je zaradi letalskih napadov
angloameriških bombnikov na Split
porušilo deseti okrog 200 hiš, mnogo
stanovanjskih objektov in pa tako po-
škodovanih, da ljudje ne morejo več
stanovati v njih. Pri zadnjem bombar-
diranju so sovražni bombniki štirikrat
zapored prileteli nad mesto. Odvrli
so bombe na trg sv. Marka in ubili
več ljudi.

Osebnosti

POROČILI SO SE:

V Ljubljani: G. Lokar Aleksander, diplo-
mirani gradbeni inženir in gđ. Vlačja De-
janova, uradnica.
V Kranju: G. Zorko Jugovič, dipl. inž. in
gđ. Jelka Božičeva, oboje iz Ljubljane.
Čestitamo!

UMRLI SO:

V Ljubljani: Oskar Štiller, višji svetnik
drž. žel. v pok.; Janez Rezar, dijak; Janez
Smolinsky; Petreček Roč; Ana Weasnerjeva,
šolska upravitelja v pok.; Viktorija Kme-
tova, gostilničarka; Nikola Medić; Marija
Šnojca; Bruno Dolinšek.
Nato sožalje!

Listek „Družinskega tednika“

Ženina najtežja ura

Napisal Hans Erman

Pri porodu in tudi pri vseh ženskih
boleznih so od nekdaj žene pomagale
žepam. Že najstarejše knjige Egipta
in Indije govorijo o babicah, ki so po-
magale materam v njih najtežji uri.
Grki in Rimljani so prav tako že
poznali poklicne babice in tudi v nem-
ških zapiskih iz 8. stoletja po Kr. je
že govora o poklicni babici.

Dolgo so samo žene pomagale ma-
teram, kakor so pač vedele in znale
in kakor so se naučile iz izročil svojih
prednic. In če vse njihovo znanje ni
zaleglo, so mater in dete zaupale
predvsem božji previdnosti in naravi.
Šele sredi šestnajstega stoletja, ko je
pada, tvo zmagovalno pogosto nad hu-
dini bolezni, so se za »rođništvo«
prišli zanimati tudi kirurgi in jeli
svojo spretnost poskušati tudi na ma-
terinem telesu v uri preizkušnje.

Prišlo se je novo razdobje v umet-
nosti rođništva. Marsikaj, kar so
poznali že stari narodi, a je v teku
stoletij utonilo v pozabo, so spet oži-
vili in obnovili; zdravniki ob poro-
dnih posteljah so v bore dveh stoletij
dvignili umetnost rođništva na ne-
sluteno višino.

Evharj Roesslin, lekarnar v Frei-
burgu in pozneje mestni zdravnik v
Frankfurtu, je bil med prvimi, ki je
spoznal, kako zastarelo je rođništvo
in kako zelo škoduje materi in no-
vorojenčku. V srednjem veku so bač ce,
pa tudi porodnice že zdavna, noza-
bile na nauke in navodila spretnih
Rimljanov, znanih porodničarjev, in so
se »kale rajši k viračevnosti, raz-
nim »zdravilnim«
napojem, ki naj po-
spešijo in olajšajo porod, in k ču-
delnim amuletom; po navadi so ta
»zdravila«
poved res tako pospešila,
da je neredko dete, za njim pa še
mali odromala na drugi svet. Roesslin
je zbral razna opazovanja, pa tudi
lastne izkušnje in napisal leta 1513.
prvi priročnik za babice in rođeče
matere: »Rozni vrtec za noseče ma-
tere in babice.«

Ta »Rozni vrtec«, tiskan v Strass-
burgu, je imel izreden uspeh, kar je
bilo za tisti čas res hvalevredno.
Roesslin je pometel z viračevnostjo
in raznimi zakletvami, amuleti in na-
poji, namesto tega je pa rajši opisal,
v kakšni legi lahko otrok leži tik pred
porodom in kako naj babica ali zdrav-
nik, upoštevajoč to važno okoliščino,
tedaj ravnata in tako najbolje pomag-
ata rođeči materi.

Iz tistega časa moramo v zgodovini
porodništva zapisati še en važen do-
godek: Jakob Nufer, padar v viračski
vasi Siegershausen je okrog leta 1500.
izvršil na svoji ženi prvi cesarski
rez. Ko se je okrog trpeče žene
zaman trudilo trinajst babic in se je
zdelo, da sta mati in dete izgubljena,
je Nufer lastnorčno izvršil na svoji
ženi prerez trebuha, imenovan »sectio
caesarea«, ki so ga že Rimljani dobro
poznali, toda uporabljali samo na mrtvi
materi, da so rešili dete.

Nufer je imel veliko srečo. Mati in
dete sta ostala živa. Kronika poroča,
da je rodila mati Nuferjeva pozneje
čisto naravno še mnogo otrok, med
njimi tudi dvojčke...

Mimogrede naj omenimo, da je izraz
»cesarski rez«
napačen prevod latin-
skega izvirnika »sectio caesarea«, ki
pomeni v resnici »prezerevanje urez«.
Otroke, ki so se tedaj tako rodili, so
imenovali »caesareones«
— izrezance.

Najznačilnejši preobrat v porodniški
tehniki pomeni pa izum porodnih
klešč, tistega orodja, ki je danes tako
rekoč simbol porodničarjev. Milijoni
mater dolgujejo porođnim kleščam živ-
ljenje, prav kakor milijoni otrok, ki
so jim klešče v rokah spretnega po-
rođničarja pomagale, da so zagledali
luč sveta. Zgodovina tega izuma je
zelo nenavadna.

Padar Francez Guillaume Cham-
berlain je moral leta 1569. bežati iz
Pariza na Angleško, kjer se je nasta-
nil v Southamptonu. Kmalu je tudi v
novi domovini zaslovel kot izvrsten
porodničar. In čudno, res je bil Cham-
berlain kos še tako hudemu porođu,
kjer so odkrle vse babice in vsi
padarji. Ljudem se je zdelo, da dela
čudeže, in ne redko so ga dolžili, da
je v zvezi s hudičem in coprniciami.
Bilo je pa tudi res nekaj nenavadnega
v okoliščini, da Chamberlain ni maral
nobene priče pri svojih porođih in da
je porođnici pomagal samo pod pogo-
jem, da sta bila sama v sobi.

Po smrti Williama Chamberlaina je
njegovo skrivnostno spretnost z nje-
govim poklicem vred podedoval nje-
gov sin Peter Chamberlain; ta je leta
1598. postal dvorni porodničar. In za
njim je prišel nov Peter, tretji v dina-
stiji Chamberlainov, pozneje pa Pavel
in za njim še Hug Chamberlain. Vsi
so bili osebni zdravniki angleških
kraljev, dosegli so plemiške naslove in
visoke časti in si služili s svojo skriv-
nostno spretnostjo težke zlatnike.

Več kot dve sto let so Chamberlaini
veljali za najspretnije porodničarje
na svetu, ne da bi kdo slutil njihovo
skrivnost. Hug Chamberlain, poslednji
potomec moške veje, je nenavade

družine, se je naposled odločil, da bo
prodal svojo skrivnost tistemu, ki jo
bo najbolje plačal. Peljal se je v Pariz
in v Amsterdam in prodal nekemu
zdravniku za 50.000 zlatnikov porođne
klešče, kakršne so v teh dveh sto letih
uprabljali vsi Chamberlaini pri svo-
jih slovitih porođih.

Kar so Chamberlaini tako sebično
skrivali, je leta 1721. tako rekoč vno-
vič iznašel geniski zdravnik Johannes
Palfijn. Izdelal je uporabne porođne
klešče, razložil mladim porodničarjem
njih uporabo in pomen in tako svoj
izum podaril vsemu človeštvu. Ta
genialni in skromni Flamec ni za svoj
izum prejel nobenih posebnih časti; in
si tudi ni prislužil z njim težkih zlat-
nikov, saj je leta 1730. hudo siroma-
šen v Gentu umrl. Šele dve sto let
pozneje se mu je trpeče človeštvo
oddolžilo z lepim spomenikom, ki stoji
zdaj v Gentu »nesmrtnemu Palfijno-
vemu geniju na časte«.

Mnogo je v razvoju porodništva še
slavnih imen in važnih odkritij. Med
najvažnejšimi je pač spoznanje dunaj-
skega zdravnika Lukasa Boera, ki je
bil učiti, da porodnica ni bolnica in
da ni treba pri vsakem porođu upo-
rabljati klešč, saj v večini primerov
mali narava sama poskrbi, da dete o
pravem času zagleda luč sveta. Klešče
so bile namreč v tistem času tako v
modi, da ženske skoraj niso hotele
več brez njih roditi.

Leta 1847. je angleški porodničar
sir James Yorny prvič pri porođu
uporabil narkozo, in sicer najprej
omamljenje z etrom, pozneje pa s
kloroformom. Mati, ki več dni ni mo-
gla roditi, je naposled le dobila svoje
dete, kajpak brez zavesti. Yorny si je
pa s tem svojim poskusom nakopal
mnogo neveselosti, zakaj tedaj je bil
svet prepričan, da mora mati roditi
dete v bolečinah. Ker je Yorny zago-

varjal svoja dogovanja, je prišel celo
ob vseučiliško stolico...

To žalostno usodo je prekosil s svo-
jim življenjem samo še dunajski zdrav-
nik Ignacij Filip Semmelweis, poro-
dnik, ki je prvi spoznal, da ni po-
trebno porodnicam umirati za porođno
vročico. Posebno v bolnišnicah so te-
daj porodnice na debelo umirale za
porođno vročico, ne da bi zdravniki
vedeli za izvor te nenavadne bolezni.
Semmelweis je pa prišel učiti, da bo
s snago in pikolovsko čistoto la skriv-
nostna bolezen sama izginila iz poro-
dnice. To svoje spoznanje, ki je po-
zneje rešilo življenje milijonom mater
in otrok, je moral Semmelweis plačati
s svojim ugledom, s svojim asistent-
skim mestom v neki dunajski poro-
dnici in celo z decenturo.

Zagrenjen se je vrnil v svojo domo-
vino Budimpešto, kjer je umrl, ne da
bi bil doživel nočitev svojega genial-
nega spoznanja.

In tako se je porodniška tehnika
vse bolj in bolj izpopolnjevala do
današnjih dni. Tudi novejši čas se
lahko pohvali, da je prispeval dve
važni dognanji k olajšanju trpljenja
porodnice. Prvo je pospeševanje popad-
kov s hormonskimi injekcijami, drugo
pa zdravljenje porođne vročice s sulfo-
namidi.

Danes je porodništvo res že tako na
višku, da ne velja več pregovor, ki
je učil, da je vsaka porodnica z eno
nogo v grobu. In žene, vzdihujoče v
najtežji uri svojega življenja, bi se
mogle s tiho hvalečnostjo spominjati
tistih mož, ki so žrtvovali svoj ugled
in svoje življenje, da so jim v teku
stoletij pridobili vsaj toliko olajšanja,
da porod ne velja več za smrtno-
nevarno preizkušnjo, čeprav doživi
žena ob njem silovito telesno bole-
čino, ki jo more ublažiti samo po-
zneje veselje ob rojstvu otroka.

STRUP

NAPISAL OSKAR SCHISGALL

Pismo me je zelo vznemirilo. Za-
mišljeno sem pogledal deklica, ki mi
ga je bil prinesel, in ga vprašal:

»Kdaj je gospod Wharton to pismo
napisal?«

Deklec je zmignil z rameni, potem
pa dejal: »Pred šestimi ali sedmimi
urami.«

»Kaj je storil Wharton potem, ko
si ga zapustil?«

»Ustrelil se je v glavo. Mrtve je.«

Spet sem se zatopil v pismo. Odkar
sem vršil v San Juanu službo zaščit-
nika javnega reda, sem doživel že več
svojevrsnih dogodivščin. A ta, ki sem
jo zdaj imel v mislih, je vse prekosila.
Wharton nisem sicer nič kaj posebno
čistil. Bil je vse preveč zvit in pijači
vdan. Vsek mesec enkrat je prišel s
svojega otoka, kjer je imel sladkorne
nasade, k nam, se tu napil in nam
zmerom povzročil sitnost in nevese-
lost.

»Moj tast me je zastrupil,«
je napi-
sal s svojo slabo, težko čitljivo pisavo.
»Pred nekaj dnevi sem, prišedši do-
mov, našel v hiši svojega tasta dr.
Johna Crailla, ki se je bil z motornim

Objava!
V poljeu se bodo vršili
specialni enomesečni tečaji
iz brezorožne samobrambe
džiu - džitsu
pod vodstvom strokovnjaka.
Začetek prvega tečaja 4. julija t. l.
za gospode: torek in četrtek ob 18. uri
za dame: torek in četrtek ob 20. uri
Prijava in pojasnila vsak torek in četrtek
od 18. do 20. ure
Gimnastična šola, Muzejska ul. 3, pritličje

čolnom pripeljal iz San Juana. To sem
vam napisal zato, da boste vedeli,
koga morate prijeti. Zelo sem se za-
čudil, ko sem ga zagledal. Odkar sem
se poročil, to je bilo lansko jesen, ga
namreč ni bilo več k meni. Povabil
sem ga na kosilo, ki je že stalo na
mizi, a odklonil je. Takoj sem razu-
mel, da je prišel zaradi svoje hčere.

»Medtem ko je govoril, sem jaz je-
del. Komaj sem pa popil kakao; mi je
ostal na jeziku neki zopra okus. Ko
je dr. Craill videl, da sem se spatil,
se je zasmejal. Ta smeh se mi je takoj
zadel sumljiv. Takoj nato mi je pa
last hladnokrvno priznal, da je med-
tem, ko me je čakal, vsul v mojo
skodelico strupa. Dejal je, da me je
samo zato obiskal, da bi me umoril.
Mož je namreč prepričan, da sem
umoril njegovo hčer. To pa ni res.
Sama je skočila v morje. To sem mu
povedal, a ni mi verjel. Mirno mi je
dejal, da bom čez eno uro začutil v
želodcu pekočo bolečino, ki se bo be-
dala bolj stopnjevala, dokler ne bo
nastopil smrtni boj. Vse skupaj ne bo
trajalo dalj ko dve uri.

»Skočil sem pokone in navelil vanj.
A moj tast je bil hitrejši in me je s
stolom pobil na tla. Ko sem se spet
zavedel, se je bil s svojim motornim
čolnom že odpeljal. Ker vem, da pre-
j ko v petih urah ne morem priti do
zdravnika in nočem umreti zaradi ne-
znosnih bolečin, sem poskal krajšo
pot. Tako moj tast ne bo imel zado-
ščenja.«

To hitro napisano živno poročilo se
je tu končalo.

Takoj ko sem pismo prebral, sem
telefoniral v hotel Condado in vprašal,
ali je gospod dr. John Craill še tam.
Dejali so mi, da je še. Potem sem
vzel nekaj mož s seboj in odšel ponj.

Dr. Craill je bil velik, miren, sivo-
las mož. S svojim prihodom ga nisem
prav nič presenetil. Ko sem mu brez
besede pokazal Whartonovo pismo, je
dejal:

»Prišli ste torej pome, da bi me
zaprijeli zaradi umora. A dejali ste ven-
dar, da se je sam ustrelil. Torej ga
nisem jaz umoril.«

»Wharton se je ustrelil, da bi si
prihranil muke počasnega umiranja,«
sem rekel.

Dr. Craill je pogledal skozi okno,
potem je pa rekel:
»Wharton je umoril mojo hčer. Ko
se je poročil z njo, je bila stara devet-
najst let in ga je ljubila in verovala
vanj. Komaj je pa en mesec živela na
njegovi plantazi, je izvedela, da sploh
ni njegova žena. Wharton je bil nam-
reč že prej poročen z neko domačinko,
ki jo je zdaj neke skril. Moja hčer
je to strašno prizadela. Z devetnajsti-
mi leti človeka takšno razočaranje
stre. Bilo je za sram in ni hotela
priti domov. Rajši je skočila v morje.«

Dr. Craill je nekaj trenutkov molčal,
potem je pa nadaljeval:

»Mož je mojo hčer umoril, ker jo je
tako rekoč prisilil, da je skočila v
vodo. Lahko bi bil Whartona naznanil
zaradi mnogozensstva, a s tem svoje
hčere ne bi bil masčeval. Tudi ustreliti
bi ga bil lahko — a tega se mi ni
zdel vreden.«

Dolgo sem premišljeval, potem sem
vzdihnil:

»Wharton je bil vreden smrti, a vse-
eno vas moram odpeljati s seboj.«

Resno me je pogledal:

»Za to nimate pravice.«

Nagubal sem čelo. »Zastrupil ste
njego«
kakao. Obdukeja njegovega
trupla bo to ugotovila.«

»Ponavljam, da ga nisem zastrupil.
Priznam sicer, da sem mu naslikal v
vsej strahoti bolečine, ki ji bi čutil
in naposled mukopolno smrt, a kakor
sem vam že prej dejal, se mi mož ni
zdel vreden, da bi zaradi njega prišel
v zapor. Stresel sem mu bil v kakao
ščepec soli in nič drugega.«

OBJAVA ŽEGOZE

Po dve jajci za 1 kg prinašajo reči
malih živali od 1. junija naprej v pro-
dajalno Žegoze na Gallusovem na-
brežju 33. kjer jih zamenjajo za
rižovo zdrobljenko ali otrobe. Nekateri
reči si že sedaj pripravljajo zalogo
za zimsko meseco. Dokler bodo imeli
kaj jajc na razpolago v zameno za
krmilo, bo še šlo. Kaj bo pa potem,
ko preneha sezona z jajci?

Kopunjenje petelinčkov je uredila
organizacija in se bo izvajalo vsak
torek in petek ob 3. uri popoldne v
društvenih prostorih. Taksa za kopu-
njenje je po 5 lir od klupa. Petelinčki,
določeni za kopunjenje morajo biti
stari 10 do 12 tednov ter ne smejo
dobiti 36 ur pred operacijo nobene
kreme, zadnjih 6 ur tudi nobene pijače.
Odrasli kopuni posameznih pasem
tehtajo 5 do 6 kg ter imajo masčobe
po 1 do 2 kg. Kar pride za te čase zelo
prav našim gospodinjam.

Sveža jajca spoznamo, ko jih pre-
svetlimo. Čim večji je zračni mehur
na temem koncu jajca, tem starejša so.

Tudi beljakovina je bolj močna v sta-
rejšem jajcu. Ako v osvetljenem jajcu
komaj opazimo rumenjak, tedaj je jajce
mlajše od 6 dni. Kadar »rumenjak«
plava sredi beljaka in ga povsem raz-
loži opazimo, potem je jajce sta-
ro največ 3 tedne. Ako postavimo
jajce na konico in se rumenjak po-
grezne v smeri proti konici, tedaj je
jajce starejšo od 3 tednov. Sveža jajca
vsebuje 67,5% vode, 12,2% rudnin-
skih snovi, 11,4% beljakovin in 8,9%
tlačice.

Konserviranje jajc za zimo si ure-
dimo najpreprosteje tako, da vlo-
žimo povsem sveža in čista jajca v
apneni vodo. Se bolše je vodotopno
steklo, katerega vzamemo en del na
dve delov čiste vode. Tekočina mora
pokrivati vložena jajca za par prstov
visoko. Za konserviranje so najboljša
neoplojena jajca. Jajca ohranimo tudi
sveža dalj časa, ako jih naložimo v
prazne sobne peči, kjer je navzlic
temu, da so vsa vrata zaprta, stalno
nekaj prepriha.

Vročina nastopa, zato pridno čistimo
kunjce hlevčev in kuric, da ne na-
stopi kaka nalezljiva bolezen ali se
naselijo razni paraziti (bolhe, uši).
Poleg rednega tedenskega čistjenja tudi
razkužujemo večkrat naprave, za kar
uporabljamo lizolovo mešanico z vodo
ali pa tudi samo apneni vodo. Pri
kokoših odstranjujemo dnevno vse od-
padke ter nastiljamo s pepelom. Za
razkuževanje v kurnicah uporabljamo
apneni prah ki ga potresamo v kur-
nici z močnimi zamahi da se zapraši
ter se poleže ves prah po stenah in
šoranjah. Apneni prah je na razpo-
lago pri zadrugi.

Razlaga sanj

Neki sultan je sanjal, da so mu vsi
zobje izpadli. Takoj ko se je zjutraj
prebudil, je poklical k sebi nekega
razlagaleca sanj in ga vprašal, kaj to
njegove sanje pomenijo.

»Oh, kolikšna nesreča, gospod!«
je vzkliknil mož. »Vsak izpade zob po-
meni, da boš izgubil enega izmed svojih
domačin!«

»Kaj si dejal, pes nesramnik?«
se je razjezil sultan. »Kaj takšnega se mi
drzneš povedati? Izgini mi izpred
oči!«

Sultan je potem zaukazal svojemu
slugi, naj razlagalec sanj naloži sto
batin.

Takoj nato je vladar poklical predse
drugačnega razlagaleca sanj in mu zadal
isto vprašanje. Tedaj je pa mož dvig-
nil roke kvišku in veselo vzkliknil:

»Kolikšna sreča, gospod! Tvoje sa-
nje pomenijo, da boš preživel vse
svoje domače.«

Sultanov obraz se je po teh besedah
razjasnil in vladar je prijazno dejal
razlagalec sanj:

»Hvala ti, prijatelj! Pojdi k mojemu
zakladniku, pa naj ti da za nagrado
sto zlatnikov. Zsluži si jih, ker več
več ko ostali smrtniki!«

Ko je razlagalec sanj odšel iz sulta-
novih palač, mu je eden izmed dvor-
janov dejal:

»Saj si prav za prav sultanu sanje
prav tako razložil, kakor oni, ki jo
dobil sto batin.«

Razlagalec sanj se je zvito nasme-
nil.

»Zapomni si,«
je dejal dvorjanu. »Ne
gre za to, kaj človek pove, temveč
za to, kako pove.«

Plačilo pravičnega

Preden je velik del Maroka prišel
pod francosko nadoblast, so se na nje-
govih tleh zmerom vršile mednarodne
borbe veselih, zastopniki držav so pa
med seboj tekmovali, kdo bo dosegel
pri sultanu večji vpliv. Ko je v mestu

Praznoverje, ki ni praznoverje

O žlicah, ki razkužujejo, in o prstanih, ki preganjajo holecen

Ko je hotel v prejšnjem stoletju postati človek bolj stvaren od stvarnosti same, je označil za praznoverje vse staro, česar v svoji preveliki stvarnosti ni mogel razumeti. Novejša raziskovanja so pa pokazala, da se skoraj za vsakim praznoverjem skriva večja ali manjša stvarnost.

Med običaje, ki jih je prejšnje stoletje uvrstilo med praznoverja ali vraže, je bil tudi običaj starih Rimljanov, da so v svoje vrče za vodo devali srebrne kovance. Zdaj so pa strokovnjaki ugotovili, da ni imelo to počenje nobenega oprarka s kakim čaranjem. Srebrni kovanci v vrču je imel namen ohraniti vodo čisto in zdravo. Stari Rimljani so namreč vedeli, kar je ljudstvo pozneje pozabilo, da srebro uničuje bakterije ter povzroča s tem, da se voda ne pokvari. Ob tej priliki je pa novejša znanost ugotovila še več: da imajo bolj ali manj vse kovine, najbolj pa žlahtne, posebno svojstvo, kateremu pravimo oligodinamija — ubijanje mikroskopičnih bitij, kakršne so klice, mikrobo, bacili itd.

Drage kovine, zlasti srebro, se v vodi topi, seveda samo v neskončno majhnih množinah, ki so tako neznatne, da tega na predmetih, če jih tudi dolgo pustimo ležati v vodi, sploh ne opazimo. Tako raztopi en liter vode samo 0,00002 grama srebra, toda že ta količina zadostuje, da to raztopljeno srebro uniči vse bakterije v tekočini. Tako je n. pr. srebrna žlica v kozarcu vode najuspešnejše sredstvo za razkužitev. Raztopljeno srebro pa človeškemu organizmu prav nič ne škoduje, ampak mu prej še koristi.

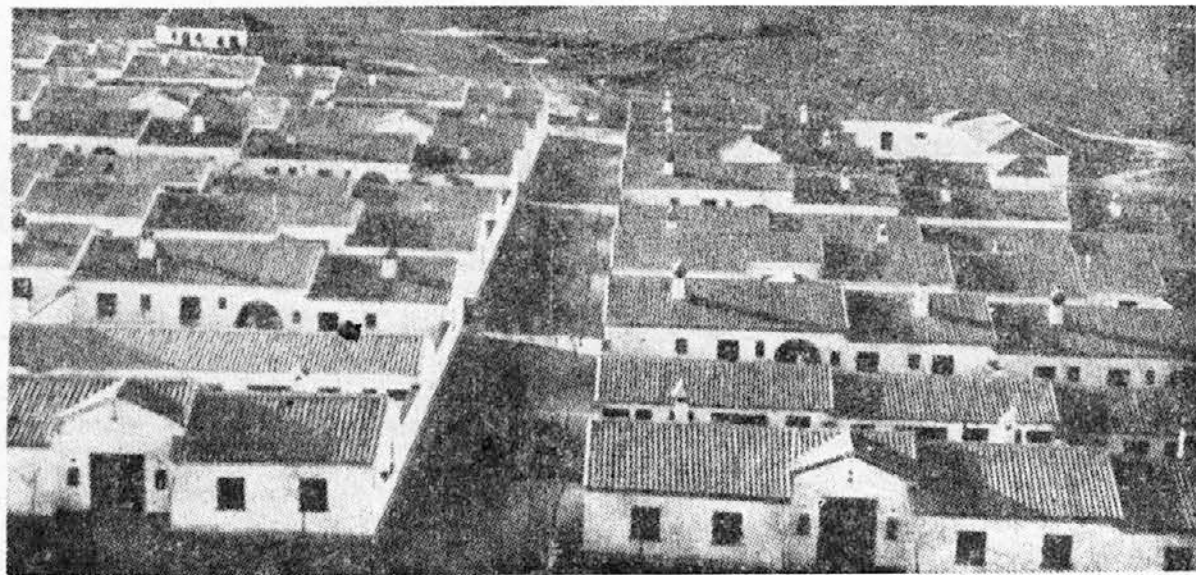
Raziskovalci teh pojavov se seveda niso zadovoljili samo z ugotovitvijo dejstev, ampak so skušali tudi dognati, kaj je njihov vzrok. In ugotovili so, da izžarevajo vse kovine, zlasti še drage in med njimi posebno srebro, neke žarke. Prav ti žarki so pa sila, ki uničuje bakterije in razkužuje. Tudi klor izžareva neke ultraviolettne podobne žarke, ki učinkujejo razkuževalno. Prav zato se dandanes pri napravah novih vodovodov poslužujejo klora kot sredstva za čiščenje vode. Statistika je pri tem zlasti ugotovila, da je v mestih, ki so oskrbljena z vodo, razkuženo po kloru, število smrtnih primerov dojenčkov znatno manjše kakor drugod. Tudi voda, ki teče po svinčenih ceveh, je do neke mere že razkužena.

Oligodinamija dragih kovin, zlata, bakra, ima v življenju živih bitij, posebno človeka, veliko in dragoceno vlogo. Strokovnjaki so ugotovili, da je v pljučih za tuberkulozo obolenih ljudi le desetina tiste količine bakra, ki jo nahajamo v pljučih zdravih ljudi. To pomeni, da se klice tuberkuloze ali tuberkuli v takih pljučih prav zato tako nemoteno razmnožujejo, ker ni v njih zadostne količine oligodinamičnega bakra, ki bi jih uničeval. Toda pokazalo se je, da za človeško zdravje ni važna samo notranja učinkovitost dragih kovin, ampak tudi zunanja, čeprav v manjši meri. Tako pospešuje zdravje že sama noša zlatih, srebrnih in bakrenih predmetov ali okrasov, kakršni so uhanji, prstani, zapestnice, verige, obeski itd.

Znojnice na koži vsrkavajo po žlezah oligodinamične raztopine teh kovin ter jih odvajajo v ves organizem. Tako se je pokazalo, da noša zlatih in srebrnih predmetov ne služi le okrasu, ampak tudi zdravju. Zdaj šele vemo tudi, da se prastari in stari narodi niso tako zelo krasili z bakrom, srebrom in zlatom samo zato, ker so bili nečimurni in bi bili radi lepi, ampak tudi zato, da bi bili zdravi. Saj vemo iz ohranjenih virov, n. pr. iz starega Egipta, da so ljudje preteklosti prisojali dragim kovinam različna tajna svojstva. Prisojajo pa jih še dandanes tudi nekatera primitivna ljudstva, ki se odevajo s celimi niti raznih obročev, zlasti bakrenih. Prav tako so v nekih dobah darovali tudi novorojenčkom srebrne čaše — da bi ostali zdravi in bi dolgo živeli.

Tudi uporabljanje srebrnih, zlatih in drugih takih dragocenih kovinskih posod za jed, zajemanje jedi s srebrnimi žlicami in vilicami, pitje pijač iz takih vrčev in čaš neha po teh ugotovitvah biti samo nepotreben luksuz. To odkritje nam tako pojasnjuje tudi uganko, zakaj so bogataši, ki so se posluževali takega posodja in pribora v preteklih časih, bili bolj zdravi kakor ostalo ljudstvo, kljub temu, da je tudi že sam ostali njihov način življenja pospeševal zdravje in daljše življenje.

Tako je znanost spet dvignila del starega praznoverja v novo čast in mu dala priznanje, kakršnega ljudje pred 100 leti gotovo niso pričakovali. In pri tem se moramo nehoti spet čuditi modrosti starih ljudstev, ki so vedela toliko skrivnosti, na katere so poznejši rodovi popolnoma pozabili, ali so jih ohranili je v usnih sporodilih kot praznoverja, katerim sicer niso prisojali nobene pomembne važnosti. Bodočnost bo nedvomno odkrila, da se tudi še za večino drugih praznoverij skriva stvaren smisel, in stara modrost bo spet spoštovana.

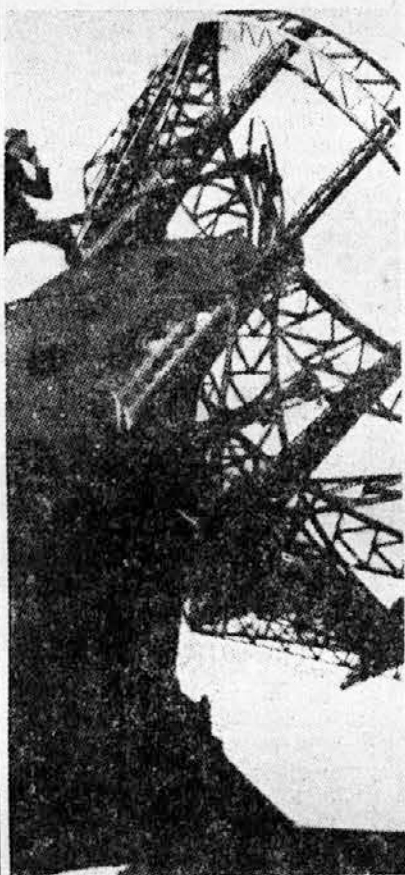
Španija gradi svoja od vojne vihrate porušena mesta in vasi. Pri tem mora seveda premostiti marsikatero težavo tako glede denarja, gradbenega materiala in izoliranih moči, ki jih znanstveno manjka. Na sliki vidite na novo zgrajeni kraj Las Rozas. Lične hiše, v katerih stanujejo kmetje in delavci, so zgrajene po vseh predpisih modernega stavbarstva in higijene.

Prodajalci s števeci

Delavski fiziološki zavod na breslanskem vseučilišču se je pred kratkim zavezal predvsem za tako imenovane »stoječe poklice«, in sicer tako, da je nekaterim poskusnim osebam »stoječih poklicev« pridrili števec, ki so natanko zabeležili sleherni njihov korak.

Od vseh poklicev, ki so jih tako preiskali, je doživel največji rekord v gibanju poklice prodajalke. Nobena prodajalka — razen tistih, ki »resede« svoje delo v blagajni — ne naredi na uro manj ko 2700 korakov, največ pa okrog 5000 korakov. To pa dalje pomeni, da prehodi povprečna prodajalka v osmih urah svoje službe okrog 20 kilometrov, kar gotovo niso manjše solze, posebno če pomislimo, da nosijo ženske po večini nerodne visoke pete, ki hoje gotovo ne olajšujejo.

Na drugem mestu je laborantka kemije s 560 do 1140 koraki na uro, šele nato pridejo gospodinje, perice, frizerke itd. Znanstvenikom, ki so delali te poskuse, kajpak ni bilo samo do številk, temveč do praktičnega izboljšanja teh statističnih ugotovitev, do olajšanja dela v »stoječih poklicih«. Vse tiste, ki morajo zaradi poklica dosti hoditi — na primer natakarice ali prodajalke — store najboljše, če si kupijo udobne čevlje z nizkimi redeni poletki tudi med delom in da bodo torej prodajalke lahko med delom kdaj pa kdaj sedle in se sprostile.

Gigantska naprava, ki s pomočjo nevidnih magnetnih žarkov uravnava smer in višino sovražnih bombnikov.

Sloni imajo dober spomin

Ali so neštete zgodbe, ki pripovedujejo, kako dober spomin imajo sloni, zlagane? Ali se debelokožci res tako dobro zapomnijo, če jih kdo razžali in se celo čez več let nad njimi maščujejo? Na ta vprašanja boste lahko odgovorili, ko boste prebrali zgodbo, ki jo ve povedali kalkuški župan, eden najbolj gorečih borcev za svobodo Indije.

Leta 1911. je neki kalkuški knez poslal svoje slone v Delhi k neki svečanosti. Uboge živali so morale prepotovati 3000 kilometrov dolgo pot. Spotoma so gonjaki čisto izgovarjali besedo Delhi in zraven preklinjali. Tudi zanje je bila namreč dolga pot naporna. Živali so si to besedo zapomnile. Kadar koli je pozneje kdo izmed paznikov to besedo izgovoril, so postali sloni divji in so ga hoteli napasti. Pazniki so zato pazili, da nikdar več niso omenili tega imena.

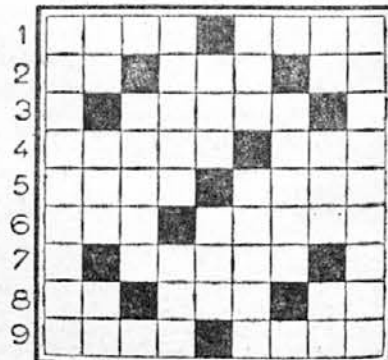
Leta 1926. torej petnajst let po tem mukopolnem potovanju v Delhi, je pa knez nastavljal za svoje slone nekega novega paznika, ki slonove jeze na to mesto ni poznal in je tako pri neki priložnosti omenil to ime. Sloni so podivjali in navalili nanj, da se jim je komaj umaknil. Zanimivo je pa tudi, da živali tisti dan kakor iz protesta niso hoteli zaužiti nobene hrane.

Pahljača namesto posetnice

Če kdo na Japonskem dobi kakšno vplivno mesto ali napreduje v službi, mu prijatelji pošljejo kot čestitko lepe pahljace, ki hkrati veljajo tudi kot posetnice.

Križanka štev. 16

1 2 3 4 5 6 7 8 9

Vodoravno: 1. Popotnik iz verzov: »Po beli planjavi popotnik hiti / se naglo utruji ter žejo gasi.« Predstojnik samostana. — 2. Osební zaimek. Farizeji so ga občutili. — 3. Eden od petih bratcev. — 4. Zvest pomočnik snageljube gospodinje. Gotovčev junak. — 5. Gozdna cvetlica. Plevel. — 6. Neke so bile Cezarju usodne. Kristusov prvi dom. — 7. Bojezen. — 8. Pogojni veznik. Del nekaterih zaklonišč. Oblika osebnega zaimka. — 9. Najvišji evropski ognjenik. Moško ime.

Navpično: 1. Ogenj mu ni več nevaren. — 2. Glavni števnik. Brez poto ga ni. — 3. Neobhodno potreben protiletalski zaščit. — 4. Meja med morjem in kopino. Podkrepi kupčijo. — 5. Surovina za gradbeni material. Glavni števnik. — 6. Bliznji sorodnik. Pozno seno. — 7. Vlado. — 8. Kvarta. Ga ni na zemlji. Kazalni zaimek. — 9. Nevaren »poklic«.

Rešitev križanke štev. 15.

Vodoravno: 1. brezimnost. — 2. Ravenna; o. — 3. ako; otava. — 4. te; gomila (= gomila). — 5. otroci; se. — 6. Maoric (majhen Maor; F. C. (= Fran Čadež)). — 7. si; grad. — 8. Rasto; lani. — 9. s. r. (= svoje-ročno); Estonke. — 10. travarica. — 11. vas (v vas priti = obiskati); ar. — 12. osat; meze.

Navpično: 1. bratomorstvo. — 2. raketa; Arras (padel 20. maja 1940.). — 3. evo; Ross (sir John R., britanski pomorščak. *1777. †1856); asa. — 4. ze; moritev. — 5. in; oči; osa. — 6. mnogič; tram. — 7. natič; gloire (= slava). — 8. al; Franc. — 9. sovaščanka. — 10. tja; die; Ig.

Bukov gozd popije veliko vode

Strokovnjaki so ugotovili, da posrka en hektar bukovovega gozda s svojimi koreninami v enem samem poletnem dnevu iz zemlje nič manj ko 25.000 do 36.000 litrov vode.

Draga moda

Za mahedrave hlače, ki so bile v modi ob koncu 16. stoletja, so krojači porabili samo za en par najmanj 40 do 50 metrov blaga.

Dobro, da že tedaj ni bilo blago na točke.

»Iščem 2000 stenic...«

V nekem berlinskem časopisu iz leta 1894. bereš: »Ker moram po pogodbi oddati stanovanje v prav takem stanju, kakor sem ga dobil, iščem 20 živih miši, 2000 stenic in 500 ščurkov...«

Grönlandska junakinja

V neki grönlandski koloniji je pred nedavnim umrla ženska, ki jo ves grönlandski narod slavi kot mučenico in junakinja. Junakinja se je pisala Eliza Löwe-Oesterbay in je bila voditeljica nekega otroškega zavetišča v Umanaku. Novembra leta 1939. je iz zavetišča odpeljala v bližnjo vas dvajset svojih varovancev, po večini otrok, ki so imeli polomljeno katero izmed rok ali nog. Naložila jih je na sani, v katere je vpregla dvajset psov. Otroci so bili vožnje zelo veseli, ker so naposled le enkrat prišli na sveži zrak in sonce.

Spotoma je pa eden izmed psov, ki so vlekli sani, podivjal in napadel v saneh sedečo. Eliza Löwe in otroška negovalka, ki je sedela poleg nje, sta planili pokonej in skušali psa umiriti, a zaman. Z njim vred je podivjalo še vseh ostalih dvajset vpreženih psov in navalilo nanjo, na otroško negovalko in na otroke v saneh.

Otroška negovalka je kmalu omedlela, tako so jo podivjani psi pogrizli. Tako je Eliza ostala sama. Borila se je tako dolgo, da so se otroci rešili s sani in zbežali daleč proč. Tudi tisti, ki so imeli noge v obvezah, so se utegnili rešiti. Njen boj s podivjanimi psi je trajal pol ure, potem je prišla rešitev. A bilo je že prepozno. Junaske Elizo so psi tako pogrizli, da je krvavela iz sto ran. Odnegli so jo v bolnišnico, ker je še štirinajst dni živela, potem pa umrla za poškodbami. Junaske žensko Grönlandci častijo kakor svetnico in ji bodo v zahvalo za njeno junaštvo postavili spomenik.

Zaklonišče mora biti snažno in zračno. Morebitni mrčes v zaklonišču takoj preženite in uničite!

MALI MUK

SASA DOBRILA

DALJE PRINODNJO

Nihče ni videl, kako se je Fran Bregant po tem telefoničnem razgovoru kakor zlomljen sesedel v naslanjač, kako je iztegnil roke po svoji pisalni mizi in skril vanje obraz. Tako je ostal dolgo, dolgo...

XIII.

Lojze Bregant je sedel sam deklici nasproti in videl njene neme solze. Postal mu je tesno in nič več ni mogel najti ne tolažilnih besed ne šal. Ta bolečina je bila tako čudovita, kakor je pri otrokih zasledimo le zelo zelo poredkoma. Toda čez čas se je Sonja sama obrnila k njemu in rekla: »Neumne solze! Saj hočem vse storiti za očka. Vedno hočem biti dobra.«

Ta prisrčnost je Lojzeta Breganta ganila. Sedel je k njej in stisnil njeno glavo k sebi. Nato je rekel: »Le joči, otrok! Očka te ne vidi, in sonček mu kljub temu lahko prinese sol.«

Za nekaj trenutkov se je mala vdala svojim solzam brez zadrževanja, on pa ji jih je otiral, in tedaj je bila sklenjena med njima zveza iskrenega prijateljstva. Čez dolgo je potem vprašala Sonja:

»Ali je moj očka zelo žalosten, da sem odšla? Bolj žalosten kakor tedaj, ko je odšla mama? Toda saj ne vem, če ti smem govoriti o mamici?«

»Seveda smeš, kolikor hočeš,« ji je odgovoril, tolažeč se z upanjem, da bo, kakor vsi otroci, kmalu pozabila nanjo.

»Ali bom zdaj bliže svoji mamici, ali še bolj daleč od nje?«

»Tega ne vem,« ji je odgovoril Bregant in skušal okreniti njene misli drugam, rekoč: »Ali ne bi pogledala, kakšen bonbone ti je prinesel gospod Boris?«

»Pa pogledaj!« je vzkliknila zadovoljno. »Tudi njegove cvetice lahko vzameš iz kovčega, da se ne bodo zadrževale. Toda prav previdno, prosim, da se moje punčke ne zbudijo! Spati morajo prav trdno, da ne bova imela z njimi sitnosti.«

Kakor res skrbna mati je potem pazila, da je stric dovolj previdno odprl njen ročni kovčeg in je vzela v naročje Borisove nagelne, ko da so živa bitja ter gledala, kako je Bregant odpiral bonboniero. In ko ji je ponudil sladčice, je rekla:

»Vzemi jih moraš tudi ti!«

Moral ji je ustreči, in ko je napravil obraz, ko da uživa največjo dobroto, je e veselo zasmejala. Potem je dejala:

»Zaaj pa le spet spravi bonboniero, kajti priložnosti si jo hočem v spomin na gospoda Borisa!«

Previdno je spravil bonboniero nazaj v kovčeg, potem ji je pa — da bi jo razvedril — pričel pripovedovati o graščini v Brečanih, gospe Lydiji in Veri, Aneli, Janini in Antoini, o svojem konju in drevesih, ki raso v parku, ki je nehal in ni nič več vedel, kaj naj bi ji še povedal, mu je pričela ona govoriti o očku in mamici, Mariani in Borisu in o svojih punčkah. Nalo je še nekaj časa gledala skozi okno, toda njena glava je kmalu postala trdna, da se je naslonila na naslanjajo in zaspala. Stric Lojze jo je lepo polegel, da ji je postalo bolj udobno, in se oddahnil. Položaj ob tem dekletu mu je bil čisto nov, čisto nič tak kakor ob lastni hčeri. Postal mu je hudo, da njegov bratranec ni mogel premagati svojih dvomov in strahov in ohraniti otroka pri sebi. Bili oče tako srčkani deklici, otroku s toliko nežnostjo in dobroto, mora biti vendar tako lep! Dolgo, dolgo je gledal Sonjo, potem

pa se je še sam naslonil na stran in zaprl oči. Ne da bi hotel zaspali, želel je samo premišljevali, koliko bodo bratrančevi prispevki za Sonjo izboljšali njegov lastni denarni položaj. Spoznal je, da bo mogoče s tem največji vzgojiteljico za obe deklici in bo še vedno precej ostalo za priboljšek njegovi ženi. Seveda, na graščini v Brečanih bodo morali živeti tudi naprej. Mimo tega mu je bil Fran izročil še nekaj tisoč frankov za potrebne stroške in morebitne druge nepredvidljive izdatke. Za to je sklenil, da si bo nabavil par konj za kočijo, s katero bo mogla njegova žena voziti obe deklici na sprehode. Antoina pa naj dobi kolo, da se bo vozila na njem po pošto v oddaljeno vas. Tudi prispevki za Sonjine oblike so bili višji kakor bodo izdatki. Ko pa ne bo več potrebna vzgojiteljica, bo mogoče denar drugače uporabiti, morda za potovanja. Na vsak način pa se mu je zadelo po tem življenju na graščini lažje in Lydija se bo gotovo počasi pomirila. Gotovo bo Sonja tudi obema ugajala, Lydiji in Veri, in hčerka se bo mogla od nje marsičesa naučiti. Pod njenim vplivom bi se ulegla ugodno spreminjati. Po tem premišljevanju, ki ga je povsem zadovoljilo, je segel po časniku in ga pričel prebirati.

Potovanje z Orient Expressom se je udobno nadaljevalo čez Italijo in nato južno Francijo. S Sonjo Lojze Bregant ni imel posebnih stisnosti. Ko se je naspala, sta odšla v jedilni voz, in povsod se je deklica vedla zelo pogumno in pametno. Kadar je le mogla, je zrla skozi okno in se živo zanimala za vse, kar je videla novega. Tudi noč je mirno prespala, samo zjutraj je bila začudena, ko je opazila, da ni v svoji sobi v Bregantovi vili v Ljubljani. Njena prva skrb je bila posvečena punčkam; hotela je videti, če so se tudi one naspale. Le kdaj pa kdaj je Sonja spet postala žalostna in je znova govorila o domu. Toda prav med tem se je pričel Bregant bati, da mala Sonja s svojo nežnostjo in srčno dobroto ne bo našla pravega razumevanja ne pri njegovi ženi ne pri hčerki Veri. Žalo je sklenil, da ji bo sam posvečal čim več pažnje.

V Parizu se Lojze Bregant tudi zdaj ni ustavil več kakor toliko, da je s Sonjo preselil na brzi vlak za Nantes, kamor sta nazadnje srečno prispela. Voznja od tam do domače postaje ni bila dolga, in tam ju je že čakala kočija, da ju odpelje na grad Beauchamps. S kočijo sta bila prišla po popolnika najemnik in sluga Antoine.

Lojze Bregant je dvignil Sonjo v kočijo in Antoine je skočil na kozla k najemniku. Tako so se zložno peljali po cesti do vnožja grča, na katerega pobočju je stal grad. Pred najemnikovo hišo so se za trenutek ustavili in mož je prinesel za malo kozarec mleka, za Breganta pa čašo vina. Prišla je tudi najemnica in se zanimala za malo. Sonja pa je vprašala:

»Kaj pravi gospa? Nič je ne razumem?«

»Pravi, da si lep in priden otrok,« je povedal stric.

MED TRNIAM IN CVETJEM

* LJUBEZENSKI ROMAN V DVEH DELIH *

Nekoliko tesno je postalo Sonji v tisti tuji okolici in hudo ji je tudi bilo, da ljudi in njihove govornice ne razume. Žalo je vprašala strica:

»Kako pa govore ti ljudje, da jih ne razumem?«

»Francosko,« je povedal stric. »Da se boš tudi ti kmalu naučila njihove govornice. Nič težkega ne bo. Toda pogledaj Tam gor je grad Beauchamps!«

Sonja se je ozrla po pobočju nazaj in zagledala skozi vejave dreves zidove in strehe gradu. Potem je vprašala:

»Ali je to tvoja hiša, stric?«

»Da, moja.«

»O, kako visoko jel Ali bomo morali peš tja?«

»Peljali se bomo z vozom, kakor doslej. Če bi morala hoditi peš, bi se preveč utrudila.«

»Ampak konji se bodo pa le utrudili, ko bodo morali vleči s seboj še voz in nas. Ubogi konji!«

Lojze Bregant je znova začutil razloček med Sonjo in svojo hčerjo, ki se še nikoli ni domislila, da bi tudi konji mogli trpeti. O, kakšna mehka slovenska duša je bila v tem otroku! Vera ni imela niti trohe te mehke. Njeno srce je bilo neobčutljivo za čustva in krufu.

XIV.

Ob istem času, ko se je mala Sonja peljala s svojim stricem v Francijo, je bil v veliki newyorški dvorani koncert violinista Dušana Kalana, ki kateremu se je zbrala velika množica poslušalcev. V eni izmed prvih lož je

sedela krasna ženska v elegantnem oblačilu s šopkom cvetic v rokah. Tiste cvetice so bili poslali Kalanu njegovi občudovalci in oboževalke, on pa jih je izročil njej in ji dejal:

»Tvoje so, Ana! Vzemij jih!«

Anina oči so se ljubice zagledale vanj in njene usne so mu zaspevale zahvalo. In tako je tedaj sedela v loži razkošne koncertne dvorane v trenutku, ko se je njena od doma izgnana hčerka vozila skozi noč v tujo deželo, k tujim ljudem. Poslušala je zvoke čudovite godbe svojega ljubega, zdaj že drugega moža. Njene oči se niso odmaknile od lepega možkega na odru, ki je izvajal iz svoje violine glasove, ki so vriskali in ihteli obenem.

Ko je bilo programa konec, je presrečno dvorano ogromno navdušenje. Vse je vriskalo naproti novi umetniški veličini, novemu mojstru čudovitih zvokov. Mnogi so stopali na sedeže, da bi ga bolje videli, a navdušenejši so pričeli celo plezati na podij. Zenske so si trgale cvetice s prs in jih metale umetniku, hrepenje po pogledu njegovih lepih oči. Kajti navdušene so bile nad njegovo

moško lepoto prav tako, kakor nad njegovim igranjem violine. On se je oziral samo navzgor v ložo, k njej, ki je napolnjevala vse njegovo srce. Toda navdušenje poslušalcev ga je prisililo, da je moral dodati h programu še nekaj točk. A tudi med časom ko je igral, so govorile njegove oči lepote v loži: »Zate, le zate!« Igral je eno svojih lastnih skladb in dosegel prav tako popoln uspeh. Igral je pesem, ki je govorila:

»Zate, le zate, se moje pesmi glase...«

Tako se je pesem tudi imenovala, in Ana je vedela, da jo igra njej. In ko je pesem izvenela v tišino, se je znova razdijal vihar navdušenja, ki ga ni hotelo biti konec. Toda njegovi pogledi so videli še vedno le eno samo žensko — lepote v loži.

»Zate, le zate, se moje pesmi glase...«

Ana je vedela, da misli tudi sredi vsega tega uspeha le nanjo, in na nobeno tistih drugih, ki so hrepeneče upirale vanj svoje oči. In njena mehka lepota je le še bolj žarela in njeno srce je trepetalo v oboževanju njega, zaradi katerega je zapustila svojega moža in — svojega otroka.

Uboga mala Sonja! Bila je pozabljena od svoje lepe, ljubljene matere. Vselej je bila pozabljena, kadar koli se je Kalan ozrl v njene oči. Tedaj je mogla Ana misliti samo nani. Saj je vedela, da ljubi tudi on njo prav tako neizmerno. Žalo je mogla tudi samo še zani živeti. Oba sta bila navzvana drug na drugega s tako silno strastjo, da je bilo mogoče razumeti in odpustiti, da sta se našla preko vseh zadržkov.

Koncert je bil končan. Kalan je stopal navzdol po stopnicah ob svoji ženi, obdan od množice gospodov in dam. In možki so zrl v Ano prav tako zavzelo, kakor ženske vanj. Deljala sta se v hotel, kjer sta bila nastanjena, in se podala k večerji. Z njima so bili poleg impresarija mnogi newyorški odličniki obojega spola. Neki newyorški bogataš je priredil violinistu na čast sijajen banket.

V salon je pripeljal Kalan svojo ženo pod roko, oblečeno v dragoceno večerno obleko čudovitega kroja. Tam je odložila svoj brokatni plašč in spet so se vse oči ozrle vanjo. Sledile so navdušene napitnice velikemu umetniku in njegovi prekrasni ženi.

Da je postal Dušan Kalan tako naglo velik umetnik, je bila v marsičem Anina zasluga. Kajti svoj zanos je črpal iz ljubezni do nje, ona je bila tudi tista, ki mu je s svojo lepoto in družabnostjo uhlala pol v družbo. Saj je moral to krasno dvojico vsakdo občudovati.

Banket se je zavlekel do poznih ur. Končno pa se je družba razšla in Dušan ter Ana sta končno ostala sama. Ko sta dospela v sobo, je Dušan privlečen na svoja prsa in jo poljubil s sladki žejnim poljubom. Potem se ji je zazrl v oči in ji dejal:

Ana, moja Ana! Končno spet enkrat sama! Kako hudo je, ko te moram deliti s tolikimi drugimi.

Pogledala ga je s sijočimi očmi:

»Z nikomer me ne smeš deliti, Dušan! O, predobro veš, da so vse mo-

je misli vedno le tvoje, tudi kadar govorim z drugimi.«

»In moje so tvoje!« je vzkliknil. »Ana, Ana, sladka Ana, li veš, da igram le zate svoje pesmi. Samo tebe vidim pred seboj in le tebe mislim. Ah, li moja draga edina!«

In poljubila sta se vroče in predano, kakor da bi se hotela preliti v eno samo bitje. Ko pa je Ana zapustila moža in odšla v svojo spalnico, je še dolgo sedela pred ogledalom, kjer je česala svoje lase za spanje. Tedaj je srečni blesk njenih oči ugasnil. Prislunila je proti vratom v možovo spalnico, ki je že spal. Ko je videla, da je vse tiho, je previdno dvignila malo škaflo iz svojega kovčega ter poiskala v njej malo sliko in droben medaljon, v katerem je hranila koderček Sonjinih las. In med tem ko je poljubljala zlati koderček in zrla sliko, so ji vrele v lepe oči solze. Bolečina matere je dajala plačilo za sladkosti ljubezni in sreče z izvoljencem. Njene misli so letele čez neizmerno morje in daline dežele v Ljubljano, v Bergantovo vilo, kjer so se vlihotapile v otroško sobo, poklekile k postelji male Sonje in jo poljubile. Prav nič ni slutila, da so šla njena hrepenjenja po napačni poti k nepravemu cilju, da je tista postelja v Bregantovi vili v Ljubljani prazna in njena hčerka že daleč proč od rodnega mesta, na potovanju s tujim možem k tujim ljudem.

O, če bi bila Ana to slutila, kako bi bila kriknila v newyorško noč. In takoj bi se bila odpeljala na ladjo, da se vrne v Evropo, vzame svojo hčerko in jo za vselej odbrži pri sebi. Ne, v tujini in pri tujih ljudeh je nikoli ne bi pustila. Rajši bi jo vozila s seboj po vseh dalnih potovanjih širom sveta. Pa kako, saj ni mogla niti najmanj slutiti, kako strašni dvomi so se prebudili v duši Frana Breganta, njenega bivšega moža in Sonjinega očeta. Prav zato, ker je bil on njen resnični oče, mu jo je bila pustila, da ne bi spravljala v nevarnost njeno bodočo srečo in da ne bi njemu vzela prav vsega, kar mu je bila nekoč dala.

Dolgo je ostala Ana v mislih pri postelji svoje hčerke in grenke solze so ji rosile lepa lica. Nenadoma se je pa zdrnila. V sobi njenega moža se je nekaj zganilo. Naglo je spet spravila sliko in medaljon ter si ohlala solze. Njen mož ne sme vedeti, da joče, ne sme vedeti, da trpi zaradi ločitve od otroka. Spet je prislunila. Nič. Ostalo je vse tiho.

Stekla se je in naglo legla. Toda zaspala še ni mogla. Ali je slutno čutila, kako kličje njen otrok po njej iz tujine sredi tujih ljudi? Pa saj ji ni minila nobena noč, da ne bi njene misli obiskovale male Sonje. Čez dan ni smela biti nezvesta svojemu možu, vse njene misli so morale biti le njegove, po noči pa jih je posvečala otroku. Saj Dušan je bil ljubosumen celo na njeno ljubezno do otroka drugega očeta. Trpel je, če je vedel, da misli nani. Samo noč je mogla še žrtvovati tej svoji daljni ljubezni.

Pa še v sanjah je hitelo njeno hrepenenje na daljino romarsko pot čez morja in dežele. Le te sanje ji niso mogle ali hotele povedati, kako brez domovine resničnosti so ostale.

Utegne se zgoditi, da električna razsvetljava med napadom odpove, zato nesite v zaklonišče vselej s seboj tudi žepno svetilko ali svečo.

KULTURNI TEDNIK

Slovenske detektivske povesti

Dvoje literarnih zvrsti slovenska leposlovna produkcija skoraj ne pozna: fantazijskih romanov in detektivskih povesti. Je sicer res, da spadajo te vrste dela bolj ali manj na periferijo resničnega leposlovja, toda vedno in vedno prevladujejo takih tujih spisov, zlasti v listih naših časnikov, nam dokazuje, da brez njih tudi mi ne moremo biti. Dosedanja izvirna produkta s tega področja bi mogli skoraj na prste sešteti.

Zdaj je pridružil našim prejšnjim izvirnim delom še Josip Knaflič svojo knjigo »Lov za skrivnostmi«, katere je nedavno izdal Slovenska knjižnica kot 81. zvezek svojega tretjega letnika. Pisatelj znan slovenski novinar in feltonist je združil v tej svoji knjigi trije povesti: »Zavrharijevo senco«, »Dogodek v kresni noči« in »Aboc, ki pa so kljub različni vsebini vendar zvezane v neko enoto po osebah ki nastopajo v vseh treh. Od pravih detektivskih povesti razločujemo po tem, da tisti, ki v njih lovi skrivnost, ni detektiv temveč časnikar-reporter. Moško to naša ni njihovega zapleta poteka in razpleta le kljub temu detektivski.

Knaflič je znal spretno zasnovati fabule teh povesti in imel je tudi dovolj fantazije, da je ustvaril napeto in zanimivo čtivo. Njegov jezik se odlikuje po čimprej lahkomotnosti in tekočem slogu, ki na seveda prav zato ne sega v globine česar v ostalem od beletrije je vrste niti ne feriamo. Tako se ta knjiga uspešno pridružuje naši pletli dosedanjih produktov izvirnih detektivskih in fantazijskih del.

Nova slovenska pravna knjiga V založbi tiskarne »Merkur« je izšla te dni

znanstvena juridična knjiga dr. J. Stempiharja »Zasebnost prava«, obsegajoča 324 + XV strani. Delo, ki se uvršča med še skromno slovensko civilistično, je namenjeno v prvi vrsti visokošolcem, ki študirajo pravo, bo pa s pridom segel po njej tudi vsak drug jurist in celo laik, ki se zanima za pravne nauke stega področja. Knjige ne bomo ocenjevali, ker bodo to storili strokovnjaki, omenjamo jo pa kot kronisti in priporočamo.

Zlata knjiga mladeniča in moža, Jože Vidmar, pisatelj znanega dela »Zlata knjiga dekleta in žene«, je pridružil sedaj svoji prvi publikaciji še drugo, namenjeno mladeničem in možem. Kakor v prvi, je zbral tudi v tej drugi knjigi preproste nauke za življenje, ki naj bodo zažipot in svetlovalce v raznih položajih v katerih se človek ne ve sam odločiti. Delo, zbrano na zdravih temeljih, bo gotovo našlo široko pot med tiste, katerim je namenjeno.

Balantičev večer, Dne 9. t. m. je bil v naši Drami tragično umrlemu mlademu pesniku Francetu Balantiču posvečen literarni večer, katerega so priredili njegovi prijatelji pod vodstvom pesnika in kritika dr. Tineta Debeljaka. Prireditelj je bila pietetna značaja, obenem je pa hotela opozoriti tudi širše občinstvo na zapuščen talentiranega poeta, ki se je po svojih usodi in rani dozorelosti uvrstil v krog Ketteja, Murna in Srečka Kosovela, kakor smo na tem mestu poročali že pred tednom v poročilu o njegovem celotnem delu v »Vzponu groze planolam«. O pesniku je govoril dr. T. Debeljak, nato so na sledile recitacije izbranih pesmi po naših odličnih recitatorjih Šaričevi, Ukmarjevi, Janu in Debevu. Vmes so peli Lipušček in terec Finkovič po mladim komponistom Ošani useljske Balantičeve pesmi. Oder je bil med drugim okrašen s pesnikovim kipom, katerega je mojstrsko napravil akad. kinar

HUMOR

Logičen odgovor

Učiteljica: »Janez, reši mi tole nalogo: enajst dečkov gre v kopališče, a petim izmed njih je mati kopanje prepovedala. Koliko se jih torej koplje?«

Janez: »Enajst, gospodična učiteljica.«

Pridna žena.

»Ti imaš res pridno ženo.«

»Da, da, kadar pridem prepozno domov, ima vselej metlo v rokah.«

Franci Gorše. Gledališče je bilo razprodano in med drugimi reprezentanti smo opazili tudi g. predsednika divizijskega generala Leona Rupnika.

Lidita Wisiakova, bivša primabalerina pariske Opere, ki je dosegla od vseh slovenskih pesalk v svetu največ sloves, je nastopila v soboto po dolgih letih spet v Ljubljani v glavni vlogi znanega Griegovega baleta »Peer Gynt«.

Naša Drama pripravila je dni repertoarni načrt za prihodnje gledališko leto, ki se bo pričelo v jeseni. V repertoar so sprejeli najbrž šest slovenskih starejših in novejših odskih del, med katerimi bodo tudi novitete. Tako se nam za prihodnje leto obetajo spet krsne predstave, ki so v letošnji sezoni izostale.

Matej Sternin, eden izmed vodilnih mojstrov slovenskega impresionizma, katerega portretna retrospektivna razstava v Jakopičevem paviljonu pod pokroviteljstvom g. predsednika div. generala Leona Rupnika zbujata že splošno pozornost, je postal častni član Vrhniške Dignoma o tem častnem priznanju mu je slovesno izročil v nedeljo 18. t. m. posebna vrhuška deputacija pod županovim vodstvom.

Pojasnilo

»Oče, kdo je finančni genij?« vpraša Jakec.

»To je mož, ki več zasluži, kakor more njegova žena izdati,« ga pouči oče.

Izvršil je svojo dolžnost

»Draga žena, zavaroval sem se za primer smrti za stotisoč lir. Ali morem še kaj storiti zate?«

»Ne, na tem svetu ničesar več.«

Otroška

Gospo Korenkovo je bolel želodec in je zato popila šilce slivovke. Ko je hotela zvečer poljubiti svojega sinčka, se je otrok obrnil stran in dejal:

»Mamica, danes si se pa nadišavila z očetovim parfumom.«

Izpričevalo

Gospodinja: »Prav žal mi je, Nežika, a dobrega izpričevala vam res ne morem dati.«

»Niž za to, gospa, napišite v knjižico, da sem dva meseca vzdržala pri vas, pa bo zadovoljalo.«

Zloben jezik

»Pomislite, ko sem se snoč vrnil domov, je moj dveletni sinček trgal rokopise mojih pesmi.«

»Kaj zna že brati?«

V šoli

Učitelj: »Otroci, povejte mi, zakaj je morska voda slana?«

»Zato, ker žive v njej glavniki,« odgovore vsi hkrati.

Pojasnilo

Bliža se Miklavž in maj Ivan vsak večer molj k njemu. Nekega dne zaključil med molitvijo na ves glas:

»Ljubi Miklavž, prosim, prinesi mi gugalnega konjčka.«

»Zakaj pa tako kričiš?« ga vpraša mati. »Saj Miklavž ni gluhi.«

»Miklavž ne, pač pa očka,« se odreže mali mož.

Najdenina

Ančka priteče k očetu in mu vsa srečna pove:

»Očka, danes sem našla pravega moža zase.«

»Najdenino bom pa jaz plačal, kajne?« se nasmehne oče.

Varčen sin

»Zdaj ko si prinesel tako slabo izpričevalo, ne boš dobil sto lir, ki sem ti jih bil obljubil, če boš izdelal,« pravi oče.

»Vem,« zavzdihne sin. »Torej sem ti jih prav za prav prihranil.«

Ze ve

»Zakaj ne poveš ženi, kdo je gospodar v hiši?«

»Je že prepozno, ker že sama ve.«

Ljubeznost

»Moj brat se povsem razlikuje od mene.«

»Ah, potem bi ga res rada spoznala.«

Zlobnost

»Včeraj sem zavaroval svoj glas za dvajset tisoč lir.«

»A zakaj vam jih zavarovalnica ni kar takoj izplačala?«

Nesporazum

Zdravnik: »Vaša operacija, gospod Ovirik, bo obogatila znanost.«

Pacient: »Gospod-doktor, zame vendar plača bolniška blagajna.«

Imena, ljudje in slab spomin

Samo tisti, ki ima slab spomin, zna ceniti vrednost dobrega. Nekako tako je z njim kakor z dobrimi očmi, mladostjo, ali — kakor pravijo — z nedolžnostjo. Ko te vrednote izgubimo, se šele zavemo, kaj smo imeli.

Slab spomin je posebno huda nadloga. Rad se norčuje iz siromakov, ki so njegovi sužnji. Izgubljeni ključ, založeni naočniki, ročna torbica, ki izgine, ko se ti najbolj mudi, so žalostna poglavja človeka s slabim spominom. Se bolj zlobno se pa zna ponorčevati iz nas slab spomin za ljudi in imena.

Denimo, da zadovoljno sedi v tramvaju in premišljuješ, kaj boš še vse kupila, koliko denarja smeš porabiti in koliko točk boš žrtvovala za nakup. Zdači čutiš, da te nekdo od strani gleda, neka gospa, ki sedi tebi nasproti. Nenadno pozabiš na prijetno premišljevanje in se pričneš vpraševati, kdo vendar je ta na videz znana ženska z značilnim nosom, kakor da bi bila to za zdaj najvažnejša reč na svetu.

Da, poznaš jo! Kdo vendar je? Hitro pobrskajš po spominu, toda zaman. In vendar jo poznaš, in ker je starejša, bi jo morala ti prva pozdraviti. V zadregi se zagledaš v naročje, ali pa pričneš brskati po ročni torbici, kakor da bi nekaj važnega iskala. Že si do konca razčetrala tramvajski listek, pa si še nisi domislila, odkod poznaš to gospo. Edino upanje je, da bo ona prej izstopila. Hvala Bogu, res že vstaja. In tisti trenutek, ko ti privoščiš še en pogled, ne da bi te videla, se domišliš in hkrati se ti odvali kamen od srca. To je vendar gospodična s pošte, kjer si včeraj oddala za svojo prijateljico priporočno pismo. Njen značilni nos te je že včeraj zbolel v oči.

Vendar se zadeva ne konča vselej tako srečno. Denimo, da moraš ti prej izstopiti in moraš tik mimo gospe. Narediš se kar najbolj nevidno in se skušaš čisto pritižiti. Ne veš, ali gospa gleda za teboj ali ne. In ko si že zunaj, prav ko si skušaš dopovedati, da te ženske sploh še nikoli nisi videla in da je ne poznaš, se zgrne nad teboj: to je vendar žena mozevega šefa! Kolikokrat si že mislila, kako pripravno bi bilo, če bi jo kdaj takole srečala in ji mimogrede nepriljeno priporočila svojega moža...

Prav takšno nerodnost ti slab spomin zagode z imeni. Moja postržnica ima tri hčere. Naistarejši je ime

Karmen. To ime se ji pa prav nič ne poda; dekletce ima drobno nakodrane ognjenordeče lase in obrazek, poln sončnih peg. Najmanjši, drobčen in šibki, je Lavra ime. Lavra! Kakšno visokoleteče ime za takšno drobno brezbarvno stvarco!

O srednji hčerki mi je njena mati nekoč rekla, da je meni podobna. Ne vem, ali je to res, toda vseeno se mi je to prijetno zdelo. Zato sem jo večkrat pozorneje pogledala, kakor imam sicer navado. Deklici je ime — kako že? — Zora ali Mira. Še zdaj točno ne vem in menda ne bom nikoli vedela. Če jo vidiš, se ti zdi, da bi lahko bila Mira, toda zakaj ne bi prav tako lahko bila Zora? O, ti šment! Ko sva se spoznali, sem jo večkrat vprašala, kako ji je ime. Potrpežljivo in nekoliko začuden me je odgovarjala. Le kako je mogoče, da si ne morem zapomniti, kako ji je ime! Zora, kakopak! Kaj še, Mira je! Mala ni razumela, zakaj tako dobro vem, kako je ime njenima sesticama, njenega imena si pa ne morem in ne morem zapomniti. Zdači si je nisem upala več vpraševati in sem se odločila, da si bom ime zapomnila drugače, mnemotehnično.

Ime ji je Zora. Torej se pričena njeno ime s predzadnjo črko v abecedi. To si ne bo težko zapomniti. Torej Zora. Kaj pa, če je le Mira? Mira, spomnila se bom na mir. Ne bom pozabila. In če je otrok pri krstu vendar le dobil ime Zora?... Skratka, nekako tako je kakor s »Klorodontom« in »Kalodontom«. Svoj živ dan si ne bom zapomnila, ali je rdeč »Kalodont« ali »Klorodont«. Sicer pa to tudi ni tako važno, ker lahko pojasnim, da potrebujem tisti »K...donte«, ki je v rdeči škotli. Trgovca me bo že razumel.

Drugeče je z živimi bitji. Če mi Zora — Mira? — prinese z domačega vrta šopek tulipanov in me pričakuje vrte gleda, je vendar ne morem poklicati z napačnim imenom. Ušla je bo in ponižana. Tako zaupljivo me gledajo njene temne oči. Že mi ponuja šopek. Sklonim se k njej in jo pobožam po laseh: »Hvala, ljuba mala miška, ti pravim.

Pobesila je oči, toda na ličih ji igra zadovoljen smehljaj. Hvala Bogu, da je vse polno ljubkih nadomestnih imen, da pomagajo tistim nesrečnim, ki so izgubili »nedotakljivost« spomina. A. V.

Na gornji sliki vidite, kako si lahko iz dveh blagov sešijete tri različno kombinirane obleke. Vse tri so plisirane in krojene predvsem za vilka, mlada dekleta, ker jih naredi polnejše.

Kraljestvo gospodinje — kuhinja

»Kakršna kuhinja, takšna gospodinja,« bi se kar po pravici lahko glasil pregovor o kuhinji in gospodinjici. Kuhinja je zrealo vsake prave gospodinje. V njej nehoti beremo gospodinjin značaj. V njej spoznamo, ali je gospodinja natančna ali površna, redna ali nemarna, čista ali umazana. V njej pa spoznamo tudi, ali je gospodinja umna in spretna, marljiva in vestna.

Ni res, da je za kuhinjo dobra sleherna luknja, kakor pravijo nekateri moški. Pozna se jim, da prežive večji del dneva zdoma in da ne znajo živeti v življenju svojih žen, ki morajo več ko polovico svojega življenja preživeti torej prav v tej luknji. Starejši arhitekti so kuhinjo odlično bod, nivali, saj so v starih hišah kuhinje pogosto res majhne in temne in jih je težko zračiti.

Kakšna mora biti torej moderna kuhinja, da ustreza vsem zahtevam? Predvsem precej velika in svetla. Ni pa potrebno, da bi bila sončna. Še celo dobro je, če ne sije opoldansko sonce vanjo, ker utegne pokvariti marsikatero jed v kuhinji. Zato so najprimernejše kuhinje tiste, ki so obrnjene na sever ali severovzhod.

Kuhinja mora biti res sama kuhinja, ne pa hkrati tudi jedilnica ali celo spalnica. V njej naj bodo samo tisti predmeti, ki so važni za kuho in gospodinjstvo v kuhinji. Ti predmeti naj bodo namešeni tako, da jih dosegemo s kar najmanjšo porabo energije.

Če v kuhinji ne sme biti hkrati jedilnice in spalnice, pa ni napak, posebnega v skromnejšem gospodinjstvu, če meji kuhinja na prostor, ki li pravimo dnevna soba in kjer se po navadi uče in mude otroci. Pozimi tako precej prihranimo kurjave, razen tega ima pa mati tudi otroke v bližini in pred očmi. V tej sobi pogrinjamo tudi mizo za obed in večerjo.

Moderne kuhinje so do pol stene obložene s porcelanastimi ploščami, ki so zelo higiene, ker jih lahko pogosto umijemo. Ta ploščice so pa drage, zato marsikdo ne more kuhinje opremiti z njimi drugje kakor okrog štedilnika. Tudi to je dovolj: zato pa ostalo steno do polovice pobarvamo z oljnato barvo, ki jo prav tako lahko pogosto čistimo.

Včasih je bilo moderno in nekako obvezno, da je bila kuhinja čisto bela. Res se je zdelo tako nekoliko večja in zelo higienska, posebno če se je štedilnik kar lesketal od čistote kroma ali modrine. Vendar je takšna kuhinja nehoti hladno učinkovala in nas nekoliko spominjala na bolnišnico. Zato zdaj kuhinjo pobarvamo tudi v kakšni drugi barvi, na primer svetlorumeni ali svetlozeleni, pa tudi v sinji, kajpak v čisto rahlih odtenkih. Samo črta, ki deli spodnjo oljnato steno od gornje, le temnejša. Takšna kuhinja je prijaznejša in toplejša od bele kuhinje in gospodinji nehoti vlija nekoliko več energije in dobre volje.

Prestol kuhinje je štedilnik, takol za njim pa pride po važnosti kuhinjska miza. Res se je zdelo tako nekoliko večja in zelo higienska, posebno če se je štedilnik kar lesketal od čistote kroma ali modrine. Vendar je takšna kuhinja nehoti hladno učinkovala in nas nekoliko spominjala na bolnišnico. Zato zdaj kuhinjo pobarvamo tudi v kakšni drugi barvi, na primer svetlorumeni ali svetlozeleni, pa tudi v sinji, kajpak v čisto rahlih odtenkih. Samo črta, ki deli spodnjo oljnato steno od gornje, le temnejša. Takšna kuhinja je prijaznejša in toplejša od bele kuhinje in gospodinji nehoti vlija nekoliko več energije in dobre volje.

Poleg navadnega štedilnika je v modernejši gospodinjstvih tudi manjši plinski štedilnik, ki nam posebno zdi, ko moramo tako varčevati s kurjavo, zelo odlične. V bližini štedilnika mora stati tudi košara za drva in zaboj za premog. Prav prijetno je tudi, če

sta v bližini štedilnika pomivalna miza in vodovod. Pomivalna miza je običajna s ploščevino, po navadi jo lahko zapremo in imamo tako majhno mizico, ki nam lahko položimo posodo, če je velika kuhinjska miza vsa polna.

Velika kuhinjska miza ima po navadi ploščo iz trdega lesa in stoji sredi kuhinje ali pa v bližini okna. Nekateri obložijo ploščo z voščenim platnom, kar je tudi priporočljivo in higienično.

Novejše kuhinjske omare so grajene praktično, hkrati so pa vseeno lepe na oko. Nekateri imajo steklene predelke za moko, sladkor in druge manjše začimbe. Najmodernejše kuhinje pa sploh nimajo kuhinjske omare, temveč kar v steno vzdane plitke omare. To je morda praktično, toda kuhinji jemlje tolinjo, zato se bo vsaka prava gospodinja, ki ji je kuhinja pol življenja, raje odločila za pravo kuhinjsko omaro.

V kuhinji potrebujemo najmanj en navaden stol z naslonialom, kuhinjski stolček brez nasloniala in vrtilni stol, ki ga lahko znižamo ali zvišamo. Marsikatera se bo začudila, češ, zakaj na tak stol. Ta stol je izredno praktičen v gospodinjstvu, saj gospodinja včasih opravlja delo, ki potrebuje višji sedež, saj nekatere gospodinje določena gospodinjinska dela samo stoji delajo. To je pa narobe. Gospodinja bi se morala tako navaditi delati, da bi porabila kar najmanj energije. Na takšen stolčku lahko tudi najfinišne rezance sede narežemo — le poskusite, če ne verjamete!

Prav važna so pa v kuhinji tudi tla. Ne smemo zaradi čistosti in pomivanja, temveč tudi zaradi gospodinjinskega zdravlja. Najboljše v resnici, pa tudi na pogled, so navadna lesena tla iz gladkih, širokih, ostruženih desk. Trd les je pa trpežnejši in tudi na oko

Za zrak in sonce »LANOL« šport krema

lepši od mehkega, razen tega ga laže pomivamo in se hitreje posuši. Ima pa eno samo napako, da je drag. Ob štedilniku in vodovodu imamo kamnitne plošče ali pa kovinske vložke, ki jih lahko hitro izmijemo in očistimo.

Linolej za kuhinjo ni primeren, čeprav ga imajo v modernejših kuhinjah gospodinje rade, češ, da jim ni treba tako čistiti tal. Toda pod linolejom tla hitro trohne, ker zrak ne more do njih.

Kamnitna tla so sicer higienična, vendar ne zdrava, ker so mrzla. Tudi vrednina in rogoznica nam v tem primeru ne pomagajo dosti, zato moderne kuhinje nimajo kamnitih tal. Najboljša tla so kajpak ksilolitna ali pa gumijasta, toda ta so tudi najdražja. Gumijasta tla so prijetna, ker so mehka, prav tako so pa pripravna še zato, ker jih čistimo samo z mokro krpo. Gumijastih tal zdaj med volno ni dobili, gotovo je pa, da pripada njim bodočnost v kuhinji.

Kaj moramo vedeti o posteljnini

Posteljnega perila, predvsem pa perne in blazin gospodinja nikdar ne sme zračiti na pekočem soncu, temveč zmerom samo v seni. Na soncu se namreč perie tako zelo osuši, da se potem pri najmanjšem pritisku zlomi in v gospodinjstvih s strahom ugotovijo, da je v njenih blazinah perie zdrobljeno. Če si hoče gospodinja prihraniti delo, naj posteljnino vsako jutro dobro prezračijo na oknu ali balkonu in ne čaka šele na tisto veliko mesečno čiščenje.

Misli o sadju

Po kosilu je nekdo sprožil vprašanje: Marelica ali breskev? Kaipak nesmiselno vprašanje. Kakor če bi mogel človek odločiti, katera žival je lepša: konj ali lev. (Pravilno je odgovorila moja žena, ko je dejala: srna.)

Vendar smo vseeno pričeli primerjati marelico z mladostjo. Morda sta bili gladka, napeta in zagorela polt in čvrstost njenih oblik vzrok za to misleno zvezo.

Včasih smo govorili o breskovobarnosti polti, misleč s tem na otroke in lepe ženske. Morda je ta polt za znanstvenike res lepša kakor zagorela polt, zakaj znanost trdi, da so barvni odtenki bele, rahlo zardele polti vse lepši in mnogovrstnejši kakor odtenki temne, zagorele polti.

Morda je to res, toda človek današnjega časa se bo vseeno raje odločil za zagorelo polt. Ne gre mu samo za estetsko in slikarsko ugodje, morda veže na to predstavo o lepoti svoje sanje in želje, da bi bil tudi sam še kdaj tako mlad, od sonca zagorel in čvrst.

Kaj ima pa to opravka s sadjem? Nekaj že, sicer nam ne bi misli od sadja semkaj uhajale. Marelica je po svoji čvrsti zaokroženosti res nekoliko podobna mladini. Breskev je pa narobe slika zrelejšje generacije, predvsem tiste, ki se starosti z vsemi štirimi braui in otepa. Razen tega je breskev bogatejša, zrelejša, sočnejša. Njeno meso je opojno dišeče in sočno. Zato pa ni tako čvrsta, ne kljubuje tako trmasto življenju.

Pri marelici je pa vse to preprostejše. Marelica ima en sam, zgostčen vonj. Trdnost je, manj sočna, odpornejša. Lahko jo tudi posušimo. Če jo suho zalijemo z vodo, nam da kvečjemu okusen kompot, z breskvijo pa lahko pripravimo prav čudovito bovo.

Breskev — sad starejše generacije, marelica — sad mlajše.

V bistvu pa tiči za tem več kakor samo duhovljenje. Kakor noben naš od ne more biti brez mlajše in brez starejše generacije, ne da bi žiral, tako tudi mi nehoti obložimo naše krožnike — če le moremo! — hkrati z breskvami in marelicami. In vsem našim teorijam nakljub vidimo, da prav mladina najraje sega po — breskvah.

V življenju ne gre samo za enakost, gre predvsem za nasprotja.

Breskev ali marelica? Oboje!

Denar je nehygieničen

Včasih vidim ženske, celo matere, kako nosijo denar v ročni torbici poleg žepnega roba. In nato nepremišljeno s tem robcem obrišejo otroku nos, ne zavedajoč se, kako je tak robec umazan, čeprav je tičal v sicer čisti ročni torbici.

Denar je že na vpogled umazan, toda začudili bi se, če bi videli, kako umazan je tak denar, če ga pogledamo pod mikroskopom, koliko škodljivih klic mrgoli na njem. Posebno škodljiv je papirnat denar. Kovinski denarji ni tako nevaren, ker se na kovinah razvijajo oksidi, ki uničujejo bakterije. Drugeče je pa s papirnatim denarjem. Ze na hrbtu navadnega nerabljenega znamke so odkrili pod mikroskopom milijone škodljivih bacilov, lahko si torej mislimo, koliko jih je na umazanem, rabljenem denarju, ki ga skozi toliko rok.

In vse te roke niso zdrave. Denar pride v najnevarnejše kraje, v bolnišnice, v okužene predele, skratka povsod. Od onod roma dalje med zdrave ljudi in tudi mednje zanaša nalezljive bolezni in jih širi dalje. Zato je denar med najbolj nehygieničnimi predmeti, ki jih vsak dan nepremišljeno uporabljamo, ne vedoč, kako nevarni so za naše zdravlje.

Pogosto vidimo, kako kdo z jezikom sline pošno znamko, in se nam to ne zdi; okusno in higienično. Ni namjano neokusno, toda še vse bolj škodljivo je pa, če si slinimo prste pri preševanju denarja. Bankovce štejemo vselej tako, da pomakamo prst v namočeno geblco, ne pa da ga vtikamo v usta. V ustih imamo lahko kakšno ranico, prav tako kakor utegnemo imeti tudi razpokane ustnice. Skozi neznatno razpoklino pride bacil v kri in zanes vanjo bolezen.

Ne smemo se pa zadovoljiti samo z ugotavljanjem, temveč moramo storiti vse potrebno, da preprečimo takšno okužitev. Zato hranimo denar tam, kjer je njegov prostor, torej v denarnici, ki je ločena od drugih predmetov v ročni torbici. Za bankovce imamo posebno ploščato listnico, za drobiž pa drugo denarnico. Najprimernejše so nekoliko starinske denarnice, ki v njih lahko hranijo hkrati lire in centesime.

Z denarjem si lahko nakoplujemo tudi razne lokalne okužbe na ustnicah ali pod nosom, ki sicer niso tako nevarne, zato pa nadležne in zoprne ko le kaj. Velja si torej zapomniti: denar skrbno hranimo, ne samo zato, da ga ne bi izgubili, temveč tudi zato, da nam ne bo škodoval, namesto da nam koristi, kakor je njegov namen.

NAS NAGRADNI NATECAJ

Kotiček za praktične gospodinje

Za vsak prispevek, objavljen v tej rubriki plačamo 10 lir

Domače olje

Operi 8 dkg lanenega semena z mrzlo vodo in ga namoči čez noč v 1 litru kipele vode. Drugi dan dodaj 4 dkg zluženih bučnih pešk, katere si prej prepražiš do svetlorjave barve in stolkla v moznarju. Dodaj še 1 žličko soli, 2 žlici kisa, po okusu tudi več, če hočeš prihraniti kis, lahko dodaš še 1 »Acitron« prašek. Vse skupaj naj nalahno vre dobre pol ure, nato ocedi in prilij 1/2 litra jedilnega olja. Ohlajeno zlij v steklenko in pred vsako uporabo dobro stres. Ta mešanica je zelo dobro nadomestilo za pravo olje.

D. A., Lj.

Makaronov narastek z zaseko

1/4 kg makaronov kuhaj dobro uto v slani vodi in jih nato ocedi. V kozicek zarumeni malo čebule, prideni sesekljane petušlje in česna (če imaš rada še druga zelišča, kakor kuminove liste, dodaj tudi te). Vse to še nekaj časa praži, toda stalno mešaj in pazi, da se ti ne prižge. Dodaj droben sesekane ocvirke, že ocedjene od zaseke, seveda segrete. Vse skupaj zmešaj v dobro stepeno jajce, po potrebi osoli in opopraj. Potem zmešaj v to zmes še makarone, nato stres v namazano kozico in jih peci dvajset minut v vroči pečici tako, da lepo zarumene. Serviraj s solato.

B. Z., Ljubljana.

Za vsak prispevek, objavljen v »Kotičku za praktične gospodinje«, plačamo 10 lir. Znesek dvignete lahko takol po objavi v naši upravi. Po pošti pošiljamo šele takrat, ko se nabere več takšnih nakazil. — Prispevke naslovite na Uredništvo »Družinskega tednika«. Kotiček za praktične gospodinje. Ljubljana. Poštni predal 253.

Predložite načrte zaklonišč, če jih še niste in prijavite popravo načrtov, če ste že po vložili načrta izpremenili lege zaklonišča ali napravili zasilnega izhoda. Ti načrti bodo važni pripomoček tehnični službi pri odkopavanju ruševin in reševanju zasutih.

Otrok vse sesa

Dojenček vsako stvar, ki jo dobi v roke, nese v usta. Zato mora mati paziti, da otrok ne dobi v roke volnenega blaga — blaga sploh kar najmanj — kakšnega ostrega, končastelega predmeta, pa tudi ne majhnih reči — gumbov, kroglec itd. — ker jih požle. Otroku naj ima samo okrogle, lahke igračke, najbolje iz celuloide, ki se da igrati. Duhka ni posebno priporočljiva, ker je težko tako z njo

DARMOL
najboljše odvajalno sredstvo

ravnati, da je vselej, kadar lo otrok v usta nese, higienična, razen tega se otrok s sesanjem duške utrudi in razvadi, pa še navadi, požirati zrak.

Za vsako nekaj

Pri angini in lažjih vnetjih vratu pomaga čebula. Jej jo večkrat na dan, pa boš kmalu začutila, da bolečine v grlu ponehujejo.

Ce je v sobi preveč suh zrak, namoči brisačo v slani vodi in jo razobesi na stol. Že čez kakšno pol ure bo zrak v sobi postal prijetno vlažen.

Pri hudem krvavenju iz nosa zanesljivo pomaga vdihavanje slane vode skozi nos.

Omela in melle najlepše očistiš z lugom, ki ti je ostal od pranja perila. Ščetine pri omeli se pa poravnajo, če jih nekaj časa držiš v sopari nad vrelo vodo.

Ce se ti roke stalno pote, jih vsak večer umij v vroči milnici, potem jih pa namasti s kakšno dobro maslno kremo. Čez dan jih večkrat odrgni z navadnim alkoholom.